

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.

SÖNDAGEN DEN 14 DECEMBER 1913.

JOHAN NORDLING.

RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

Med detta nummer följer IDUNS JULNUMMER till alla prenumeranter.

Hvad man ännu kan ge lifvet vid

För Idun af

Ellen Key.

nittio år.

FÖR NÅGRA VECKOR sedan firades en familjefest till hvilken Idun velat bringa bild och text.

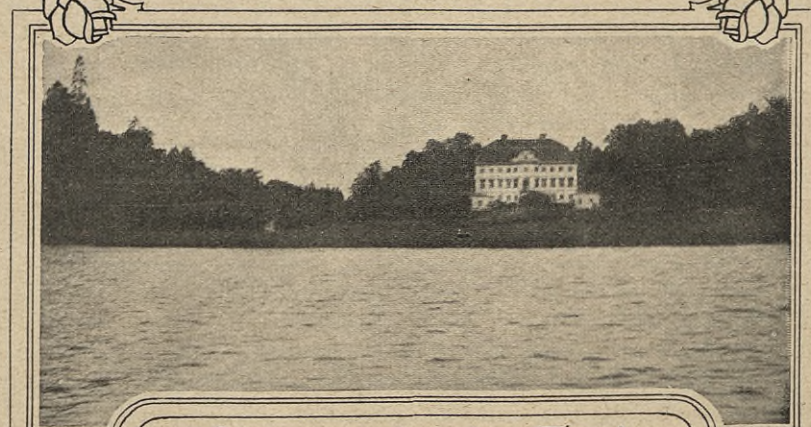
Men festens föremål — friherrinnan Marie Louise Raab, som den 29 oktober fyllde nittio år — afböjde uppmärksamheten: hon fann sig "ej ha gjort något för att förtjäna densamma".

Utfåt är detta sant. Hennes långa lefnadslopp är sällsynt skönt, ej genom hvad hon verkat, men genom hvad hon varit.

Ej heller hennes yttre öden äga ovanlighetens intresse. Hennes föräldrar voro löjtnant Emil Key och Caroline Fleewood. Efter makens död, i dotterns och sonens späda år, gifte modern om sig med baron A. C. Raab. Barnen erhöilo sålunda en öm styffar, kära syskon och ett lyckligt barndomshem på godset Ryssbylund nära Kalmar. Där gifte sig Marie Louise Key sommaren 1842 med sin styffars frände, baron Karl Raab. Denne hade samma år köpt det gamla godset Helgerum i södra Tjust. På själfva sin födelsedag gjorde den unga hustrun sitt inträde i det nya hemmet, där makarne sextio år senare kunde fira sitt diamant-bröllop med hvarandra och med det härliga stället. Efter mannens frånfälle 1902 förblef Helgerum ännu några år friherrinnan Raabs hem. Men 1906 flyttade hon till Stockholm, där hennes enda dotter — gift med generalintendenten F. Holmquist — och äfven den ende sonen bosatt sig. Ur den ring af barn, barnbarn och barnbarnsbarn, som med hängifven ömhet omsluter den gamla, har döden brutit den älskade dottern. Denna som alla

Friherrinnan
Marie Louise Raab.

Helgerum i södra Tjust.

andra sorger, dem åren medfört, har den vörnadsvärda gamla mött med en resignation, som icke är ett uttryck för ålderdomens wintersvala apati. Nej, den har tvärtom i tidiga år som i sena härflutit ur själens upphöjdhed öfver jordiska öden och en trossvishet utsprungen af den vida och ljusa kristendom, hon åt sig dant efter sitt eget väsens art. Hennes lifsförhållanden ha gynnats hennes anlag för det begrundande snarare än för det verksamma lifvet. Med undantag af några kortare utländska resor och en rad vintrar i Stockholm, under sin framstående och mångsidigt verksamma mans riksdagstid, satt hon stilla på det sällsynt natursköna, men ovanligt ensliga Helgerum. Men hon ägde den mest öppna villighet att upptaga allt det stoff för humoristiska eller allvarliga iakttagelser, som människorna tillförde henne. Hon fördjupade sig i böckernas värld, och hon tillägnade sig med oafällig vakenhet alla de små eller stora glädjeämnena, som naturen erbjöd. Hon är typisk för det förra århundradets begåfvade och själfulla kvinnor, som nödgades tillbringa sitt lif i ensliga och impuls-fattiga landsbygdsförhållanden, men där skaffade sig en bildning så förfinad, en lifserfarenhet så genomtänkt, att man på dem kan tillämpa ett Björnson-ord om konsten att "kunna lefva af ett lör". Allt hvad Marie Louise Raab under sitt långa lif upplevat, allt hvad hennes rika känsla och klara tanke upptagit, har inom henne omvandlats till visdom, visdom i lifsförelse som i lifssyn. Hon har den i Sverige ovanliga naturgåfvan: en psykologisk blick. För denna är det ej nog

att yttligt iakttaga människorna och deras öden. En sådan blick vill genomtränga bevekelsegrunder och rörelsekrafter. Men hennes psykologiska klarsyn är icke den kalla, som uppsparar svagheter och löjligheter. Hon ser dem visserligen, men hon ser djupare och uppläcker då en känsla eller egenskap, som kan försona med svagheten eller löjligheten. För henne har aldrig någon människa varit helt förkommen eller obetingadt fråkig; med det finaste spårinne har hon uppläckt något älskvärdt eller åtminstone aktningvärdt hos alla. Medan det finnes andra spirituella människor, från hvilka ingen går utan att känna sig olyckligare — emedan man fått en sämre tanke om världen och sina likar, — så är det visst att ingen gått från Marie Louise Raab utan att tänka bättre och förstå mer om lifvet och människorna. För denna, med den fullkomligaste måtta och jämvikt danade natur äro ej allenast hårda ord eller orättvisa omdömen omöjliga: det frångsinne eller den tanklöshet, de öfverord eller öfverdrifter, som beteckna de flesta människors domslut, äro för Marie Louise Raab helt enkelt omöjliga. Mildheten minskar ej omdömet klarhet. Ty denna mildhet är icke den färglösa välviljan, den är den fullt klarsynta men personligt lidelsefria och storsint fördragsamma mildheten. Denna mildhet — hvilken man med ett enda ord kan karaktärisera som den Frödingska — är en ofelbar slagruta för att finna källsprång äfven i de torraste naturer. Marie Louise Raab uttryckte själf en gång den grundsats, som för hennes människouppfattning är den bestämmande, när hon till sin brorsdotter — den då sjufttonåriga sedlighetsfanatiker, som nu skrifer dessa rader — yttrade: — "Ditt absoluta omdöme är naturligt för din ålder. Ty då ser man rätt och orätt lika klart afgränsade från hvarandra som de hvita och svarta rutorna på ett schackbräde. Men när man lefvat längre, ser man att de hvita lika ofta flyta in i de svarta, som de svarta i de hvita."

Denna rättvisa syn på verkligheten har hon behållit. Och icke endast i sådana fall, då objektivet är lätt utan äfven de, då personliga känslor komma de flesta människor att förgå eller förhast sig, tappa besinningen eller förrycka perspektiven. En sådan personlighet gör också luften omkring sig renare. Förtal, ränker, småsinne tyna i en sådan atmosfär, en hvar blir ofrivilligt varsammare om sin nästa än annars. Marie Louise Raab har därför under sitt långa lif aldrig varit inblandad i någon "historia", som behöft redas upp, men väl med finkänsliga händer löst af andra tilltrasslade härfvor.

Det har alltid varit med en känsla af helg, som den kring Marie Louise Raab uppväxande ungdomen skäklid efter släktled samtals omkring henne. Ty nästan i än högre grad än de äldre finna de yngre hos henne medkänsla i sorgen och medglädje i lyckan, förståelse för sina sträfvanden och råd i sina förvecklingar. Huru vi alla minnas henne i länstolen framför balkongen med utsikt åt den långa fjärden, i hvilken en af stora ekängar omsluten ström utföll och som själf utmynnade i den skärgård, från hvilken Liljefors hämtat många motiv. Om sommaren såg man från balkongen ned i terrassens myller af hvita rosor, de rosor, som redan funnos då Sophie Leijonhufvud — sedermera Esselde — på Helgerum lefde sitt barndomslif. Den milda doften af dessa gammaldags rosor, sammansmält med brisen från hafvet, blef som en symbol för den ljuflighet i förening med fin sälla, som för de unga gjorde

Marie Louise Raabs väsen så omedelbart intagande och så omedvetet förädlande. Hur ofta lyssnade man ej tjugad till den lugna, uttrycksfulla stämman, när man krupit ihop kring samma länstol, men nu ställd framför skymningsbrasan. Aldrig fick man höra nog om flydda tider, om kända och okända människor, om underliga öden. Öden, som kommo en att drömma, medan brasans flammor glimmade i den stora glaskronans prismor, under det ljus och skuggor lekte ta fatt på de mörka väggarne i den runda musiksalongen af två våningars höjd. Stundom lyste en flamma upp porträtten af det gamla herresätets forna ägare, bland hvilka den förnämligaste var den myndiga fru Anna Cederflyckt, som ägde och regerade en stor del af Tjust, och nu såg ned från väggen i änkedräkt och citron i hand!*

Ju äldre man blef, dess bättre förstod man att de yttre drag, hvilkas skönhet man sedan barndomen beundrat, fullt motsvarades af den inre adel och harmoni, hvilka på alla verkade så välgörande.

Marie Louise Raabs fint utpräglade personlighet har lifvet igenom bevarat sin egenart utan att någonsin göra intrång på andras, och som hon själf alltid gått sin egen stilla väg, har hon haft full förståelse för de kvinnor, som gjort desamma. Hon har under 1800-talet med glädje bevitnat hvarje nytt steg, som tagits mot kvinnans frigörelse. Och nu står hennes namn på petitionslistan för kvinnans rösträtt. Att hon dock ej gillar alla nya tankar och rörelser, bör betonas, på det ingen må tro, att hon obetingadt delar i. ex. mina meningar. Men alltid har hon utfalat sin afvikande åsikt med så finkänslig hofsamhet, att hennes klander varit älskvärdare än de flesta människors beröm. Denna fina taktkänsla, denna aktning för allt äkta mänskligt har gjort henne lika mot unga som gamla, mot obegåfvad som begåfvad, mot låga som höga. Ja, hon har lyckats i det annars omöjliga: att behaga alla och dock alltid förbli sig själf.

Marie Louise Raab är alltså vid nittio år ett i ordets djupaste mening uppbyggligt vittnesbörd om att ålderdomen ej behöfver förringa själen.

Här menas då ej hvad man vanligen kallar "oförminskade själskrafter". Också i detta afseende är denna nittio-åring sällsynt. Hennes minne för gamla tider är lika friskt som hennes intresse för allt betydelsefullt, som sker rundt om i världen. Hennes med klar handstil skrifna bref äro alljämt, genom sin innehållsrikedom och sin sympati, de många mottagarnes glädje. Hennes berättarkonst är lika fängslande, hennes samtals-ton lika fint behagfull som de alltid varit; klarheten i hennes uppfattning, värdet i hennes omdömen äro oförminskade. Men sådana och liknande intellektuella krafter har man funnit hos andra gamla utan att dessa bevarat sin själ så ovärldsligt ren, sitt hjärta så lefvande varmt. Hos denna gamla finnes ej skugga af bitterhet mot lifvet, af misstro mot människorna; ingen skymt af den trånga gamlings-själfvisshet, som är ligkigillig för allt, hvilket ej angår det egna jaget, intet af det aftagande lifvets agg mot lifsrikedomen, intet af den hjälpbehöfvandes maktlust mot sin omgivning. Den djupa anspråkslösheten gentemot lifvet och människorna, den soliga tacksamheten för hvad de oväntadt

*En vacker skildring af Helgerum finnes i Boken om Tjust af Ada Rydström.

gifva, äro desamma nu som under hennes ungdom.

På grund af denna hennes anspråkslöshet kommer jag nu att få bannor. Men jag kan bära dem med jämnmod. Jag har så många gånger haft den vemodiga glädjen att skriva om kära döda, att jag en gång velat erfara glädjen att i lefvande lifvet få säga en älskad människa, huru djupt jag i all lifvets skiffen vördat och välsignat henne.

En mesallians.

Af HILDUR BRETTNER.

RU SCHARF VAR SOM UNG en människa med fantasi, en alltför liflig fantasi hade hennes släkt ansett. Hon hade gift sig med den ställige Anders Scharf inte så mycket för hvad han var, som fast mer för hvad hon hoppades han skulle blifva. Inte som så, att hon drömde om någon i yttre måtto lysande karriär för honom. Hon var fullt förtrogen med tanken, att det lilla torpet skulle bli deras hemvist för all framtid, men det skulle ej bli någon vanlig torpare, som skulle bo där, det skulle bo en "aandsaristokrat" under den grofva vadmalsrocken, som hon väft med egna händer.

Det fanns intet ord, som fru Scharf älskade så mycket som "aandsaristokrat". Det hade nått henne genom en guldlockig student, som gick och uppbar vialicum i församlingen den sommar fru Scharf var tjugufem år. Sedan dess hade fru Scharf lefvat ett lif upphöjdt öfver mängden i stilla arbete för allt djupare förståelse af och samklang med detta begrepp. Och då efter tio år den tjugutvåriga Anders Scharf kommit som torpare till prästgården, hade hon redan i början af sommaren börjat ha dunkla funderingar, om inte den skönaste lott som kunde beskäras en människa vore den, att af en enkel folkets man skapa en "aandsaristokrat". Och vid slutet af sommaren, då hon några veckor sett hans starka armar svänga lien öfver de blommande klöfvervallarna, hade hon varit öfvertygad om, att ingen, som kände sig mäktig en sådan gärning, kunde finna ett tacksammare material än Anders Scharf. Och så hände att mam-sell Martina Bodenius, döf för sin faders, högvördige prosten Lars Anders Bodenius, hotelser om förskjutelse och arflöshet och sin moders tårar och föreställningar, knöt äktenskapets band med sin faders torpare och flyttade in under hans låga tak, som den lycklige brudgummen prydt med en redan från första dagen gnisslande väderflöjel.

Men då en tid förflutit, då lugnet kommit i blodet, var det som om fru Martina Scharf börjat skönja bristerna i den fantasibyggnad hon forfarit att bära med sig, troget som snigeln sitt hus. Hon åldrades, det kom något förgrämdt öfver hennes ansikte, hon gick och såg ut som om hennes nacke kylts af ett ständigt takdropp. Det föll och föll i form af den ena bittra erfarenheten efter den andra. Det liksom urhålkade henne under årens lopp, gjorde henne tunnare och tunnare, skarpare och skarpare, kraftlösare och kraftlösare. Till slut liksom föllo de dagliga sysslorna, med hvilka hon sträfvat, henne ur händerna.

Det var då Johanna, den trofasta väninnan från barndomsdagarna, lämnade sitt eget lilla hem och trädde in och utan lön tog slitet och släpet på sig.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år.....	Kr. 6.50	Helt år.....	Kr. 9.—
Halft år.....	> 3.50	Halft år.....	> 4.50
Kvartal.....	> 1.75	Kvartal.....	> 2.25
Månad.....	> 0.75	Månad.....	> 0.90

Iduns Byrå o. Expedition,

Stockholm, Mästern Samuelsgatan 45.	
Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1	Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	
25 öre efter text.	Utländska annonser:
30 öre å textside.	30 öre efter text. 35 öre
20% förhöjning för särsk. begärd plats.	å textside. 20 % förh. för särsk. begärd plats.

Och fru Scharf satt i sin kammare år ut och år in. Hon hörde begrafningsklockorna ringa, först öfver far och mor, så öfver två systrar, sist hade de ringt till hvilade öfver hennes bror, som blifvit faderns efterträdare i församlingen. Om hon haft en känsla af, att hon satt kvar som den sista af släkten, som snart skulle knytas till deras rad i den långa hvilan, det hade varit en ålderdom som så många andras, men hon var lös-gjord ifrån dem, hon hörde ingenstädes, ett skrot var hon, i hvilket en liten grämel-sens gnista ännu brann. Det var något af förtappelse öfver henne där hon satt. Det var som om hon haft en känsla af, att den, som inte har något samband med det förflutna, inte heller har något tillkommande.

Hon gick aldrig ut. Ingen mer än gamla Johanna fick komma in till henne. Af de unga på trakten hade ingen sett henne. För dem var hon en myt och ljuset från hennes kammare på kvällarna genom den trådnötta grå rullgardinen satte deras fantasi i rörelse.

Men medan hans hustru i sin kammare spann sig längre och längre bort från det närvarande, forfar Anders Scharf att sköta sitt torp och tugga sitt snus och sorgfälligt bevaka den särställning bland prästgårdens torpare, som hans giftermål med en präst-dotter skänkte honom. Då Anders Scharf sagt något i deras lag, så var det sagdt, och det föll egentligen ingen in att opponera sig. Ett icke föraktligt vapen i kampen för bevarandet af sin undantagsställning hade Anders Scharf i den omständigheten, att han hade råd att hålla sig med en daglig tidning. Ur den såg han det vetande, med hvilket han sedan förvånade sina kamrater. Och på det yttersta af dessa dagar hade Anders Scharf, nu fyllda sextioett år, imponerat på dem som aldrig förr, genom att öppet förklara sig som socialist.

Den yngste prästgårdstorporen var femtiosex år, den äldste sjuttiofva. Det var således icke bland några unga brushufvuden Anders Scharf hade att så sitt utsäde. Det märktes ingen svallning i blodet på dem, då de under middagsrasten under slåttern lågo bakom höhässjorna och hörde Anders Scharf tala om deras ofria och ovärdiga ställning. De reste sig makligt som vanligt, valkade sina tuggbussar och lunkade frögt efter hölassen och de gamla prästgårdskam-parna, men kommo två af dem att sitta tillsammans i tillfällig hvil på en dikesren, så röjde åtminstone den ene af dem hvad som rörde sig i allas sinnen genom att säga: "Scharfen har rätt". Och den andre valkade långsamt sin tuggbuss och nickade: "Ja, visst tusan har han rätt."

Nu hände sig, att just den hösten hade länet fått en ny höfding. Han tycktes vara en man, som ville taga sitt kall på allvar, ty en söndag, då Anders Scharf satt i kyrkan, dit han af gammal vana forfar att gå, fick han höra en kungörelse, att landshöfdingen på sin resa genom länet skulle inträffa hos dem följande onsdag, och anmodades alla, som hade något att andraga eller några önskingar att framställa, att då möta upp hos honom.

Aldrig hade Anders Scharf gått i så djupa tankar från kyrkan. Han stannade inte och pratade ute på kyrkbacken, där han eljes brukade vara en af de sista, men han gick heller inte hem. Ja, han kom hem vid femtiden på aftonen, men då hade han varit omkring till alla de nio torpargårdarna och stämt kamraterna till möte hemma hos sig onsdag middag klockan tre.

Om onsdag middag var det renskuradt och fint i Scharfens kök och nio stolar voro framsatta i dubbla rader och framme vid bordet vid fönstret satt Anders Scharf med stora runda glasögon på näsan och genomläste en skrifvelse, som han satt upp. Och klockan tre fylldes de nio stolarna af prästgårdstorporna i helgdagskläder och Anders Scharf läste upp sin anklagelseskrift mot prästerskapet för det sätt hvarpå de utsagit och allt fortfarande utsögo torparna, och lade herr landshöfdingen på hjärtat, att icke allenast arbeta för borttagandet af torparnas dagsverksskyldighet, utan äfven för att de fingo äganderätt till sin jord.

Det var lyst en stund, sedan Scharf slutat. Så nickade den äldste af torparna — han fyllde just den dagen sjuttiofva år —

"Scharfen har rätt," sade han.

Och de andra nickade också:

"Ja, ja, Scharfen har rätt."

"Det är då allas vilja, att jag går med det till landshöfdingen?" sporde Scharfen.

Och den äldste svarade igen:

"Ja, det är vår vilja."

Och så gingo de fram och tryckte Scharfens hand. Och gingo så tysta ut.

Men medan detta skedde, satt fru Martina Scharf i sin kammare, död för yllervärlden.

Hon hade just länt lampan, då Johanna, sedan torparna gått, stack in sitt grå hufvud genom dörren, för att så småningom låta hela den giktbrutna gestalten följa efter.

Fru Scharf såg inte mot dörren. Hennes ögon voro stelt riktade mot kakelugnsvrån och gungstolen gick sin vaggande gång, som satt märken i golffiljorna.

Men Johanna lände eld i kakelugnen och så satte hon sig på trästolen och hvilade den trötta ryggen genom att sitta nästan dubbel med armarna i knäet.

Så höjde hon hufvudet en smula.

"Det smids ihop emot prästen," sade hon och såg in i elden.

Fru Scharf ryckte till, där hon satt. Prästen — på många, många år hade ingen nämnt det ordet i hennes närhet. Hennes skinnorra fågelansikte blef liksom tunnare af att munnen nästan konvulsiviskt pressades samman. Men Johanna såg inte på henne utan forfar:

"Det är orättfärdiga anklagelser. Du och jag vet, att de äro orättfärdiga. De ha haft det godt. Din far var ingen sträng herre och din bror var ingen sträng herre och den, som nu är präst, är ingen sträng herre."

Hon vände hufvudet emot gungstolen, de båda gamla kvinnornas ögon möttes och Johanna upprepade:

"Det är orättfärdiga anklagelser, din far och din bror voro goda herrar."

Fru Scharf vred sig i stolen, hufvudet sjönk tillbaka mot ryggstödet, det stela uttrycket kom tillbaka i blicken, så slöto sig de skrupna ögonlocken öfver den. Så satt hon länge. Johanna stekte sitt skrupna ansikte i eldskenet och rufvade på sina tankar.

Men ljudlöst tyst hade fru Scharf rest sig ur stolen och stod framför henne.

"Du skall säga hvad du menade med det där, Johanna."

Johanna såg på henne och upprepade:

"Det är orättfärdiga anklagelser."

Så berättade hon hvad hon hade uppsnap-pat. Orättfärdiga anklagelser skulle föras fram till öfverheten, som satt i en stor sal på gästgifvaregården och väntade. De gamla gråhårmännen, som gått bort, fru Scharfs far och bror, den unge, som nu var där, Scharfen stod i afton inför öfverheten och

anklagade dem alla för förtryck och utpressning.

Eldskenet spelade och glödde öfver de gamla kvinnornas ansikten. Fru Scharf stod med det där stela uttrycket i sina ögon. Så gick hon tillbaka till sin stol och gaf den dess vaggande gång.

"Jag vill sofva nu, Johanna," sade hon efter några minuter.

Och Johanna rörde om i elden och gick ut och det blef tyst i kammaren.

Men fru Scharf sof inte. Stolen vaggade, litet fortare, litet nervösare än vanligt.

Så steg hon upp. Hon gick fram och tillbaka öfver golvet, bort till fönstret, tillbaka till kakelugnen och åter till fönstret och under det hon gick droppade tårar från hennes ögon ned på gofvets trasmatior. Hon gick och arbetade med en föreställning att de döda ålade henne en plikt, att de låtit henne förstå, att de behöfde henne, hon var inte alldeles bortstött. Hon var så darrande och svag, hade så små krafter, och ovanan att röra sig gjorde henne våt af svett.

Men hon forfar att gå, skruppen, krokryggig med blicken som hypnotiserad framför sig. Så plötsligt ändrade hon kurs, hon stapplade fram till den blå kistan borta i hörnet, öppnade locket och började plocka fram sin kyrkstass, som legat orörd där i nära 30 år. Hon klädde sig i svart helveckad styfkjortel med snibblif och satte på sig sin mormors stora kamébrosch och en smal nött guldkedja. Öfver axlarna tog hon den stora blommiga silkesschalen och på hufvudet en svart silkesschalett.

Så släckte hon lampan och tog nyckeln ur dörren och gick ut. Hon kom obemärkt genom den lilla mörka förstugan och ut på bron.

Det var en mörk, regntung oktoberafton, vägen genom hagen var uppblött och slipp-rig och luften var tung af doften af multnande löf.

Huru den gamla sjuttiofemåriga ensam i mörkret tog sig fram först vägen genom hagen, så öfver de slipprika backarna öfver prästgårdens gården och sedan landsvägen fram till gästgifvaregården, det vet ingen. Men resten kunde landshöfdingen berätta om.

Klockan var sju, han hade slutat sitt arbete för dagen och väntade ej flere besökande, då dörren från den stora kalla vinden till hans rum öppnades och en gammal kvinna trädde in.

Öfvanför dörren satt en lampett med två brinnande stearinljus och nedanför dem blef hon stående. En gammal kvinna i svart styfkjortel och snibblif och ett skruppet, vaxblekt ansikte innanför en styf, svart silkesschalett. Landshöfdingen hade ofrivilligt farit med handen öfver pannan för att försäkra sig om att han var vaken och icke drömde, men den gamla vid dörren hade stigit ett par steg fram, gjort en seriös nigning och presenterat sig som fru Martina Scharf, född Bodenius. Hon hade stått så darrande och bräcklig framför honom, han hade tagit henne vid handen, som man tar ett barn och fört henne upp till den långa soffan. Så hade han tagit lampan från skrifbordet och satt den på bordet framför soffan med den virkade stjärnduken. Och så hade de blifvit sittande midt emot hvarandra, hon i soffan, han på en stol.

Han hade frågat, om det var något hvar-med han kunde stå henne till tjänst.

Gamla fru Scharf, lika bräcklig och darrande som hon stått framför honom på golvet satt hon nu där. Hon andades kort och det stod som en ångest i hennes ögon öfver

KOSTYMER

för 5 kronor stycket är väl billigt? Sänd Eder gamla smutsiga, nerfläckade kostym i och för kemisk tvätt och prässning till **Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B.**, Göteborg och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet.

Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kople-
och Tryckpapper
samt kartong.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

att hon inte orkade tala. Men så böjde hon sig plötsligt fram, hon tog landshöfdingens hand emellan sina och de insjunkna ögonen vändes emot honom.

"De ha haft goda präster här, landshöfdingen. Lars Anders Bodenius var en god man och hans son Petrus Adolf Bodenius var en god man. Deras minne är välsignadt, landshöfdingen." Hon böjde sig längre fram och i de stora, insjunkna ögonen stred en själ med sina sista krafter. "De ville ingen ond, herr landshöfding, de voro som en far för sina underlydande, de voro rättfärdiga män."

Landshöfdingen nickade — ja — ja, nickade och såg på den gamla. Men fru Scharf vaggade sakta fram och tillbaka och tårar droppade från hennes ögon ned på den gamla silkesschalen. Men så tog hon ifrig hans hand igen.

"Landshöfdingen förstår då, att det är ondt förtal, att de voro hårda herrar. Landshöfdingen skulle ha sett Lars Anders Bodenius, det var godhet i hans ögon och rättfärdighet i hans själ. Tro mig, landshöfdingen, det var det."

Det var som ångest i hennes ögon, att hon inte skulle kunna öfvertyga honom.

Men landshöfdingen nickade. "Ja, ja, jag tror det, han var en god Herrans tjänare."

De tunna gulhvita händerna tryckte hans och det skimrade som af lycka i den fårade blicken. Så ville hon resa sig och landshöfdingen hjälpte henne. Hon skulle gå nu, nu visste ju landshöfdingen hur det var. Hon gjorde sin seriösa nigning för honom.

Landshöfdingen tog lampan och lyste henne öfver vinden och följde henne utför den branta, smala trappan bärande lampan i ena handen, medan han i den andra ledde den gamla.

Det var mörkt ute, regntungt med sus i de aflöfvade lönnarna på gården. Lampan flämtade, där landshöfdingen stod på bron. Och den gamla prästdottern neg ännu en gång för honom och skred utför bron och öfver gården, där regnvalnet i alla gropar och hjulspår blänkte i ljusskenet från fönstren. Så hade väl fru Scharf gått landsvägen fram i den mörka kvällen, hon hade gått förbi kyrkogården, där hennes döda sofvo och förbi den gamla prästgården.

Men då hon kom hem, kom vägen genom hagen och fram till gården, stod Anders Scharf, som just hemkommit från en rundtur i de nio torpgårdarna och filosoferade på bron. I skenet från köksfönstret såg han henne komma skridande på vägen. Han hade inte sett henne på tre år och nu kom hon emot honom, klädd som han mindes henne, då hon gick till kyrkan för trettio år sedan.

Anders Scharf hade inte rört sig från stället och så hade de båda makarna kommit att stå midt emot hvarandra.

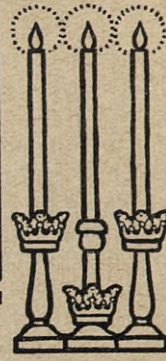
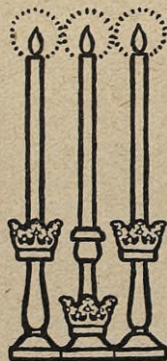
"Hvar har du varit?" hade Anders Scharf till slut kommit sig för att fråga.

Hon hade stått så liten, så skälfvande trött framför honom, men hennes ögon, som förr ej kunnat se på honom utan grämselse och bitterhet, hade nu varit som en gammal, gammal mors, då hon bekymrad skakade på hufvudet och såg på honom.

"Hvar har du varit, Anders Scharf?"

Så hade hon dragit silkesschaleffen om de tunna axlarna och sökt sig uppför bron, öfver förstugan och in i sin kammare.

Fjorton dagar därefter bars hon ut därifrån till hvila vid sidan af de länge sedan hädangångna.

SVENSKT KYRKOLIF

DEN KYRKLIGA DIAKONIEN.

Af PASTOR JOHN MELANDER.

SÅSOM A OCH O I SVENSKT KYRKOLIF FRAMSTAR den verksamma kärleken och barmhärtigheten, hvilken sedan åttioåriga decennier tillbaka fått det vackraste uttryck i den svenska kyrkans diakoniss-verksamhet bland fattiga och sjuka och sedan några år i den växande diakoninstitutionen med dess stamhård å Stora Sköndal. Alla grenar af ett evangeliskt kyrkolif, som kunna sammanfattas under begreppet "kyrklig diakoni", ha här fått en varm förespråkare i sekreteraren i Svenska kyrkans diakonistyrelse, pastor John Melander, hvilken själf står såsom en diakoniens förkämpe, framför allt i det kyrkligt-kristliga upplysningsarbetets tjänst. Med hans sakkärliga artiklar afslutas härmed Iduns artiklar för året rörande svenskt kyrkolif.

IN FRAMSYNT MAN HADE kommit på den tanken att som värdinnor i en del större hus, som storstaden ägde och hyrde ut åt fattigt folk, anställa kvinnor med något af en fostrande personlighets makt. I ett af dessa hus fick en diakonissa sitt verksamhetsfält. Här behöfdes en fostraregärning af kraftigt slag. Hustrurna förstodo föga af konsten att sköta hemmet, barnen drogo själfva omsorg om sin uppfostran på gator och i gränder, dryckenskapen hade trålbundit många af männen, och själarna lefde fjärran från det som lyfter, renar och helgar. Och hvad förmådde här denna ensamma diakonissa? Hon lärde hustrurna laga mat, sköta hushållet väl och billigt och hålla sina hem snygga. Hon samlade barnen i söndagsskola på sitt rum om helgdagarna. Då och då ordnade hon små samkväm för familjerna, där hon läste det som kom med hälsa till själarna. Hon satte sitt folk i arbete för att ordna och försköna gården, som hörde till huset, den där förr såg anskrämlig ut. Hon blef en hjälp för mer än en i kampen mot dryckenskapen. Och då man påstod sig ej kunna gå i kyrkan af brist på snygga kläder, skaffade hon sådana och vandrade med sin skara på söndagarna till högmässan. Då barnen vuxit upp, gick hon omkring i staden och skaffade många af dem goda platser, där de alljämt i allmänhet sköta sig bra.

Pastorn i en större landsförsamling hade besökt ett hem i en utby. Hustrun låg sjuk, och mannen hölls af sitt arbete utom hus mest hela dagarna. Där var fem barn, det yngsta bara två år. Svårt var det att få någon till hjälp att sköta dem och den sjuka. Familjen var fattig, och byborna hade tillräckligt arbete med sitt. Och så hade man en viss rädsla för det hemmet, då hustrun var sjuk i bröstet. Ej underligt att nöden var stor där i huset. Inte blott den yttre utan ock den inre. Det fanns ej någon, som talade eller läste för den sjuka ett ord, som kunde lysa upp för henne, ge den inre ro och kraft, som

hon längtade efter. Dagen efter pastorns besök kom genom hans försorg församlingssystemet dit. Och nu vardt det gryning i hemmet. Hustrun fick sin skötsel och barnen vård. En grundlig rengöring behöfdes och åstadkoms första dagarna. Och systemet släppte in så mycket frisk luft, att både mor och far i början kände sig litet ängsliga öfver den ovana rikedom. Men det var ej blott detta. Systemet knäppte små händer både till bords- och kvällsbön. Och allt emellanåt kom det från henne ett ord till den sjuka, som bar i sig något af den ro och kraft hon behöfde. Det kom med systemet en ny ton in i hemmet, "tonen från himlen".

I en socken hade ett industrisamhälle växt upp. Och det skedde, som det så ofta sker: en gudsfientlig och trotsig anda, full af misstro och missnöje kom in där. Hvad kunde man göra? Om man skulle sätta in i samhället en person med kristen tro och kärlek, som med sitt lif och sin gärning ledde in en andlig motström? Och så kom en diakon dit, men mot arbetarnas vilja, huru det nu gick till. Med stor misstro togs han emot. Naturligtvis var han bara en handlangare åt öfverklassen. Bestämdt motstånd mötte han. Det var honom i början ej ens möjligt att få bostad inom samhället; han måste bo utanför. Vår diakon hade emellertid tålmod, som är både tross och kärlekens mått. Och så inträffade ett svårt olycksfall. En arbetare blef lifsfarligt skadad. Kamraterna visste ej, hvad de skulle taga sig till i det kritiska ögonblicket. Så kom någon att tänka på diakonen, som efterskickades. Han tog lugnt, säkert och vänligt hand om den skadade. Denne dog visserligen, men genom sitt lugna, vänliga uppträdande och säkra sätt att sköta sin uppgift hade diakonen vunnit sympati. I det kompakta motståndet hade skjults bräsch. Han fick allt mera ingång i samhället, och nu behöfver han ej längre bo utanför.

I Uppland, en half mil från Järlåsa anhaltstation, ligger en vacker egendom, Björknäs.

För hudens vård och ansiktets skönhet

CRÈME SIMON J. SIMON, PARIS.

Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

K. ANDERSON

SMYCKEN

Kr. 1 till 20 000 Kr.

Praktikatalog, ringmått gratis.

KUNGL. HOFJUVELERARE.

JAKOBSTORG 1. REGERINGSG. 19-21.

Där träffa vi diakoner i räddnings-
arbete för frigifna fångar och
lösdrifvare. En liten grupp ur vandrarnes
stora skara, vanligen anslagen till 20,000,
har här funnit ett hem, där deras karaktär
skall resas upp, resas och stärkas under
arbete på åker och äng, i stall, ladugård och
verkstad, under inflytande af kristligt hem-
och personlighetslif.

Detta är några drag ur den kyrkliga dia-
konien sådan vi möta den ute i lifvet.

Hvad vill den? Hjälpa i sjuk- och fattig-
doms nöd? Ja visst, men ej blott, ja, ej ens
hufvudsakligen det. Den vill bringa hjälp åt
människorna, - åt det inre lifvet,
karaktärlifvet. Ty i dess sjukdomar
och förfall bottnar dock till sist nöden. Och
ingen är hulpen ur sin nöd, som ej frälsts från
denna. Denna hjälp kan gifvas blott därige-
nom, att ett nytt, starkt, fullt friskt och rent
personlighetslif gjutes in i den sjuka själen
och botar den. Nu finns ett sådant lif blott
hos en enda af alla dem, som höra människo-
världen till, Jesus Kristus. I den fulla
förvisningen härom arbetar diakonien. Ge-
nom människor, hos hvilka rör sig något af
detta Jesu Kristi lif, söker den sätta dem som
lida, i förbindelse med honom, att de må blifva
hulplna. I sista hand äro alla diakoniens an-
stalter och yttre åtgärder blott kanaler, ge-
nom hvilka personlighetslifvet från Kristus
skall ledas öfver och in i dem, som behöfva
hjälpas. Därför har diakonien sitt arbetsfält
öfver allt, där människan behöfver
kristlig hjälp i ena eller andra fallet.
Diakonissor möta vi ej blott i hemmen och
församlingsarbetet utan ock i barnhem och
barnkrubbor, sjukhus och ålderdomshem,
vårdanstalter för sedligt vilsekomna o. s. v.
Diakoner träffa vi ej blott i industri- och
stadssamhällen eller å arbetshem för lösdrif-
vare och frigifna fångar, utan ock å alko-
holist- och epileptikerhem, å fattiggårdar, i
anstalter för vanartiga gossar, i sjömans-
vård i utländska hamnar, i församlingsvård i
Lapplands obygder och i hednamiissionens
tjänst i Syd-Afrika (Rhodesia) o. s. v.

Därför blir ock det inre lifvets halt afgö-
rande för en diakonissas och en diakons dug-
lighet för kallet, liksom vården af detta lif blir
hufvudsaken å de anstalter, där tjänarekrafterna
i kyrkans kärlekslif utbildas.

Vi vända oss nu till dem. Först då till "sta-
den på berget", Diakonissanstalten
å Ersta i Stockholm. Den är äldst. År
1901 kunde den fira sitt 50-årsjubileum. Bland
de många ställiga byggnaderna lägga vi
först märke till diakonishuset, där
eleverna bo och få sin teoretiska undervis-
ning (i allmänbildande ämnen, diakoni, bi-
belkunskap, kyrkohistoria och vår kyrkas be-
kännelse). Vi må dock ej tro att de blott
läsa. De utbildas för praktiskt arbete. Där-
för få de taga del i bak och tvätt, mallagning
och sömnad och andra husliga göromål. Och
så få de tjäna de gamla diakonissor på ål-
derdomshemmet därintill. I diakonishuset
finna vi ock den stora vackra samlingssalen,
där månadssamkvämen med föredrag, sång,
musik och bön liksom andra möten äga rum.
På andra sidan gafan ligger det nya sjuk-
huset, där systrarna få sin sjukvårdsutbild-
ning. Det har rum för omkring 120 patienter
och har kostat c:a en half miljon kronor.
Mycket vackert och praktiskt vore att an-
teckna därifrån, särskildt de ljusa, glada
sjuksalarna, framför allt barnsalen, där all
Sveriges ungdom i nationaldräkter dansar i
ring kring takfrisen. Mest oföglömlig är dock
utsikten öfver Stockholm och inloppet, ej

minst om kvällarna, då de många ljusa
och blinka. Anstaltens centrum i både yttre
och inre måtto är den lilla kyrkan, där
systrarna vigas till sin tjänst och hämta
krafter och stärka hågen att gå i Mästarens
fotspår. I anstaltens tjänst stå för närva-
rande omkring 380 systrar, profsystrar och
elever däri inräknade.

Ett stycke söder om Stockholm å Stora
Sköndal, vid den vackra Drevviken ligger i en
idyllisk natur vår svenska Diakonans-
stalt. Den började ytterst anspråkslöst å
Nynäs strax utanför Gäfle hösten 1898 med
tre elever, men växte så hastigt, att man snart
nog måste se sig om efter ett rymligare hem.
Ett sådant fann man af bästa art å det nämnda
Stora Sköndal, dit anstalten flyttade i mars
1905. Å diakonissanstalten äro vi midt i stor-
staden, men här på Stora Sköndal befinna vi
oss riktigt ute på landet. Diakonhem-
met, där eleverna samlas till lektioner, guds-
tjänster och måltider, är en gammal herrgård
i den trefliga stilen. Står man på dess ve-
randa, har man till höger alkoholist-
hemmet Berga, en ställig byggnad med
plats för 25 patienter ur den kroppsarbetande
klassen, och till vänster Hemmet för
manliga fallande sjuka med plats för
lika många. Och så vidsträckt trädgårds-
anläggningar, åkrar och ängar, där eleverna
samt patienterna i den mån krafterna tillåta,
få arbeta. I anstaltens tjänst stå för närva-
rande omkring 70 diakoner, profdiakoner och
elever medräknade.

Vi ha i det föregående mött en församlings-
system. Landsbygdens behof af diakoniskt
fostrade krafter gjorde det nödvändigt att
jämte diakonissor med deras långa utbild-
ningslid (minst 4 år), afpassad efter stads-
samhällens och anstaltens kraf, skapa en kår
med något kortare, lagd efter behofven i en
landsförsamling. Samariterhemmet i
Uppsala, frukten af en kvinnas, Ebba Au-
gusta Boströms, starka och offervilliga
tro, åtog sig år 1906 att söka lösa den uppgift,
som här förelåg. — Elevernas utbildning vä-
rar 1½ år och omfattar utom teoretisk und-
ervisning sjuk-, barn- och församlingsvård.
Till hemmet höra ett vackert sjukhus med
plats för 50 patienter, ett mindre sjukhem
för nervsjuka kvinnor, ett tjänarinne- och ett
elevhem, hvilka tjänstgöra som öfningsfält
vid utbildningen. Församlingssystrarnas an-
tal utgör f. närv. något öfver 50. Samarit-
hemmet utbildar emellertid äfven diakonissor.
I tjänst stå nu 32.

Vår kyrkas yngsta diakonissanstalt är den
norrländska, i Härnösand, som invigdes
hösten 1912.*

Emellertid kan kyrkans armé lika litet som
någon annan reda sig blott med "stamma-
ställda", präster, diakonissor, församlings-
systrar, diakoner. Den behöfver ock en
värnpliktshär för att kunna kämpa sig
fram till seger. En skara frivilliga krafter i
församlingarna, som taga del i arbetet för
barn och ungdom, för hemlifvets kristnande
och söndagshelgden, i kampen mot drycken-
skap och osedlighet, mot giftförande littera-
tur, i vården af sjuka, fattiga och sedligt vil-
sekomna, m. m. Under sista åren har ock växt
fram en allmera målmedveten rörelse i
vår kyrka med syfte att skapa fram en sådan
kyrklig värnplikt eller såsom saken vanligen
kallas: en kyrklig församlingsdia-

*Ang. våra diakonianstalter, se: Hj. Lyth: Dia-
konissanstalten; H. Widman: Svenska Diakonans-
stalten; O. Centerwall: Samariterhemmet. Erhål-
las från resp. anstalter och från diakonistyrelsens
bokförlag, Stockholm.

koni. År 1910 fick denna rörelse sitt sär-
skilda organ: Svenska kyrkans dia-
konistyrelse. Dess uppgift är således
icke att styra öfver våra diakonianstalter,
utan att tjäna denna församlings-
diakoni med initiativ, impulser,
hjälpmedel af olika slag.

Kristus sade: "Mig är gifven all makt i
himmelen och på jorden" — och "Människo-
sonen har kommit ej för att låta tjäna sig utan
för att tjäna och gifva sitt lif till lösen för
många". Dessa bågge utsagor höra tillsam-
mans. Jesu makt är tjänare makt.
Kyrkan behöfver makt för att att kunna fylla
sin uppgift. Detta har hon känt och därför i
alla tider sträfvat efter makt. Vissa tider har
hon sträckt sig efter yttre härskaremakt. Men
på den vägen skall hon aldrig nå målet.
Andra tider har hon mera gått den tjänande,
offervilliga kärlekens väg. Den för fram.
Ju starkare kyrkan är i tjänande kärlek, desto
säkrare står hon och desto mera betyder hon.

Nina Widell.

DEN 21 NOVEMBER
d. å. kom ett, visserligen
väntadt, men dock
plötsligt bud om att
Nina Widell slutat sitt
jordeliv. Bitter sorg
väckte det hos alla hen-
nes vänner, men på
samma gång kunde vi ej
annat än vara tack-
samma för att hon så
pass snart sluppit från
det ytterst svåra lidan-
de, som hon under de

senaste åren plågats af, och hvilket hon burit
med sannskyldigt hjältemod.

Nina Widell föddes den 24 jan. 1858 i Marstrand,
där fadern, numera aflidne rektor Widell, hade sin
verksamhet. Från hemmet, som hon var innerligt
fästad vid, hade hon tagit med sig ut i lifvet en
rik skatt af hänsynfull godhet samt sinne för
konst och litteratur, hvilket allt safte sin prägel på
hela hennes uppträdande och hennes arbete. —
Efter att ha tjänstgjort som lärarinna i Malmö och
Härnösand kom hon år 1896 till Mariestad, vid
hvars högre flickskola hon allt sedan dess haft
anställning. Varmt intresserad af sitt kall och be-
själad af en stor kärlek till det uppväxande släk-
tet, har hon under alla de år, hon verkat som upp-
fostrarinna, i de ungas hjärtan och sinnen nedlagt
frön, hvilka säkert genom långa fider komma att
bära rika frukter. — Som kamrat var Nina Widell
mycket värderad och afhållen för sitt glada, pålit-
liga och vänfasta väsen. Hennes rika fond af hu-
mor glimtade ofta fram, och mångt godt skraft
ha hennes fyndiga infall framkallat i vänners lag.
— För mångt och mycket räckte hennes intresse
till, och hon hade ett varmt hjärta för alla, som
behöfde hjälp på ett eller annat sätt. Hon var
äfven medlem af åtskilliga föreningar inom Marie-
stad, t. ex. Mariestads Barnhemsförening och F.
K. P. R., hvilken sistnämndas sekreterare hon i
många år var.

Anda till i juni fortsatte Nina Widell, trots sjuk-
domen, sitt arbete, men då tiden för höstterminens
början nalkades, tvangs hon af tilltagande plågor
att taga afsked från sitt älskade skolarbete. Med
lugn och sinnesro gick hon döden till mötes, och
när befrielsens timme slog, somnade hon fridfullt
in i den eviga vilan. Välsignelse öfver hennes
ljusa minne!

G. L.-M.

Zenith's Växt-Margarin är det förnämsta!

Fredrika Bremers andra mission.

ATT SÄGA ATT DEN SVENSKA kvinnorörelsen på sistone återvänt till Fredrika Bremer vore oriktigt, eftersom hon ju i sitt stora grundkräft på frihet alljämt står så långt framom hvad vi uppnått. Men en ny samling kring hennes person och verk vill man se början till i sådana tecken som arbetet för resandet af hennes ståt i Stockholm, valet af Fredrikas Årsta som ramen för kvinnornas utställning i Malmö och nu senast den bok, "Fredrika Bremers bild", utgifven af Sigrig Leijonhufvud och Ellen Kleman, som närmast gifvit anledning till dessa rader. Icke så som skulle denna bok blifvit till emedan utgifvarna och författarna hade upptäckt Fredrika Bremer; de höra just till den lilla grupp, som aldrig glömt henne, den, genom hvilken traditionen går obruten tillbaka till Fredrikas beundrare i levande lifvet. Men det synes mig som om inspirationen till att ge ut ett sådant arbete — och förlägga det! — skulle komma genom en hviskning ulifran: nu är den behagliga tiden, nu är stunden för Fredrika Bremer att fylla sin andra mission.

Men om de tecken vi talat om tyda hän på en Fredrikas återuppståndelse, om hon från att vara en vördad historisk relik åter blir en levande personlighet ibland oss, då är det ingalunda medvetandet af hvad vi uppnått efter alla dessa mödosamma tillämpningens år, utan känslan af hvad som fattas oss, som drifver oss till henne.

Mötet mellan oss och Fredrika Bremer, den tillitsfulla och förhoppningsfulla, den allt gifvande och fordrande måste å vår sida präglas af ganska mycken ödmjukhet. Hur ta vi oss ut bredvid denna ungdomliga glöd, denna obehövliga frihetskärlek, denna orubbliga visshet? Det är helt naturligt att vi, som sakta banat oss framåt genom segrar och bakslag, och lärt oss åtskilligt om oss själfva under vägen, och som måst ta itu med praktiska svårösta uppgifter, icke kunna ha samma vida öfverblick, samma oförbehållsamma entusiasm som Fredrika för hvilken — hur underbart — allt var framtid.

Många af Fredrika Bremers efterföljerskor ha fullbordat arbeten för hvilka hon icke skulle dugt, brottats med realiteter, brutit sig genom lifvet och fått ta knuffar af så hårda och smutsiga näfvar, att Fredrika aldrig drömt sig något sådant.

Men om vägen var svårare än vi trodde, ju angelägnare för oss att bärga Fredrikas ande under vägen!

Vi ha gått ut för friheten och måste se upp att vi icke göra oss egna bojer, vi startade med entusiasm och måste vaka öfver att den icke males sönder i hvar dags uppgifter. Och vi få icke gå ur ett arbete blindvis till det nästa som bjuds utan att göra klart för oss hvarl den vägsträcka för, som bildas af dessa afbrutna väglängder tillsammans.

Fredrika Bremer kan ställas upp som en förebild inte minst däri, att hon hade ett utprägladt teoretiskt sinne, var ouftröflig i att söka klarhet och finna en egen ståndpunkt. En iakttagare borde icke undgå att märka hur litet spekulativa vi nu i motsats därtill äro, de praktiska uppgifterna tyckas ha tagit allt vårt intresse. Revolutionerna i samhällslifvet ha tvingat vår generation till handling, beröfvade stora områden af våra arbetsuppgifter måste vi skapa oss nya, det lärde oss självbevaringsdriften.

Ur detta nödtvång uppstodo problem, hvilka nästan hvarje kvinna tvingas att lösa i sitt eget lif, på mer eller mindre tillfredsställande sätt. Men man torde våga påstå, att det stora flertalet aldrig reflekterat närmare öfver den stora skillnaden i deras lif mot föregående generationers eller öfver den konflikts natur och sammanhang, som eventuellt plågar dem. Och hvad angår dem, som förstå sitt eget ödes sammanhang med det hela och därför också slutit sig tillsammans, det vill säga de medvetna kvinnosakskvinnorna, så ser det ut som om vi för dagens mödas skull hvarken söka eller sakna klara riklinjer för framtiden. Men kanske har jag orätt häri. Kanske är just den begynnande samlingen kring Fredrika Bremer ett tecken till att vi börja känna behövet af kunskap om oss själfva, af klarhet i situationen, börja känna starkare än förr att det är icke nog att drivas af nödvändigheten, men att denna måste behärskas som en naturkraft behärskas.

Fredrika Bremer kan icke ge oss allt hvad vi behöfva, eftersom hon icke kunde förutse just våra problem.

Men kraften att tänka sig ut ur fördomar, driften att söka sanningen, vissheten och kärleken hade hon, och kan hon ge oss i arf. Och hennes "älskade standard, friheten" äga vi att bära i fåten.

För att återkomma till utgångspunkten, den nytgifna Fredrika Bremer-kalendern, så är den nog af största intresse för den, som något förut känner Fredrika Bremer. Man bör t. ex. ha läst Hertha och den föregående produktionen för att rätt uppskatta docenten Hilma Borelius analys af "Vägen till Hertha" eller Emilie Fogelklous studie öfver "Hertha som figur och tendens." Och Fredrikas senare reseskildringar äro ju mera gifvande än hennes första, hittills ottryckta, för den som är obekant med henne. Men äfven som introduktion till Fredrika, som gåfva till den man vill väcka för henne, är den lilla vackert utstyrda kalendern lämplig. Utom utgifvarna, af hvilka Sigrig Leijonhufvud skrifvit en poetisk dikt "Spinnerskan" och Ellen Kleman en målade Årstastämning, bidraga till kalendern som

nämnts doc. Borelius och fröken Fogelklou, vidare K. J. som ser Fredrika Bremer som "den heliga vandrerskan", fröken Lotten Dahlgren med artikeln "Porträttet", samt Selma Lagerlöf med en vacker skildring af Mathilda Wrede. Några dikter af Fredrika och en del opublicerad material, däribland Fredrikas bref till Malla Silfverstolpe, äro insatta i boken.

Jag hörde nyligen en verksam rösträttskvinna säga, att hon inte förrän helt nyligen vågat läsa Hertha, emedan hon "fruktat att finna den så löjlig". Hon ville icke störa sin veneration för Fredrika Bremers betydelse genom att läsa hennes verk. Detta slag af rädsla bör verkligen den nyutkomna boken kunna utrota.

ELIN WAGNER.

Tänk på lapparna till julen!

UAG VILL ENDAST MED NÅGRA ord påminna eder om fjällets barn (lapparna) och bedja eder ägna dem en tanke nu, då julen stundar. Det finns utom nomadlappar äfven bofasta sådana, som ej ha några renar utan försörja sig med fiske. Bland dem är armodet stort, ja, det härskar t. o. m. den gränslösaste fattigdom, ty stundom räcker den knappa fångsten ej ens till för deras dagliga behof och det har händt, att de ej på flera månader haft ett doft mjöl hemma och få således vara utan bröd.

Nog veta vi alla, hvad begreppet dagligt bröd är, kanske mer än något annat individuellt, att det för den ene omfattar ganska litet och för den andra mycket, men alltid tänker man sig väl det minsta möjliga uttryckets bokstaf, brödet.

Därupe lefva dock människor, som måste sätta sin måttstock på lifvet ännu lägre. —

Så ha vi de gamla lapparna, de som ej längre kunna själfva förtjäna sitt uppehälle, de bli utackorderade i socknen till den minstbjudande och hur ha de det där, jo, så svårt att det ej kan beskrifvas. Käre läsare, vill du hjälpa dem? Det har visserligen kommit till stånd några få hem för sådana gamla, men de kunna ej uppehållas utan hjälp. Det sista Hemmet, som öppnats af biskop O. Bergqvist i Arjeploug, har fått mottaga 10 gamla, hvilka utseende vid ankomsten till hemmet vittnade om att de verkligen voro i behof af hjälp. Till jul anlända ännu två gummor. En är 95 år, döf, blind och sängliggande, hon har i öfver 20 år haft sin plats i en ladugård och hennes säng utgöres af en liten låda, ej tillräckligt lång, utan har gumman under årens lopp så småningom krympt samman.

Käre, vill du bereda dessa gamla någon liten extra glädje i jul?

Gåfvor in natura såväl som penningar mottagas med tacksamhet af prosten E. Calleberg, Arjeploug, och af föreståndarinnan å hemmet fröken Anna Andersson, Arjeploug.

AGNE.

"Min första motion".

100 kronor som pris

tilldelas det bästa manuskriptet öfver detta ämne, insändt före den 2 januari 1914.

Se närmare i Idun för den 30 november.

Pröfva

Tuppens Zephyr

och Ni köper ingen annan.

Alla théväänner måste profva

Kobb's Zaryana Thé.

1/4 kg. bleckburkar 1.50. 1/8 kg. paket 0.75.

Till salu i alla finare speceriaffärer.

Galleriet på Valdemarsudde.

Spalten om

VERS, VERS, VERS!

Hjalmar Procopé: *Under stjärnorna.*

Jacob Tegengren: *Ny vår.*

Geörg Fogelgren: *Tre små visböcker.*

Gideon Molin: *Lättsinne och tungsinne.*
Gustaf Lindborg: *Vallmo och tistel.*
Ernst Ekman: *Staden och stugan.*

Af all denna välsignelse är det blott de två första böckerna jag anser värdt anbefalla åt en ju redan ganska hårdt anlitad publik. I dem finner man poesi, medan i de öfriga knappt står mer än rim, lek eller suckar, uttryckt i strofer af föga uppseendeväckande struktur. Nå, uppseendeväckande äro icke heller Procopés eller Tegengrens dikter, men de äro ofta nog vackra, de vittna om känsla och smak, icke blott om en obetvinglig lust att se sig själf i tryck. I samlingen "Under stjärnorna" kan man stundom möta en viss kosmisk fläkt af ödestyngd, patetisk verkan — skada blott att ödestyngden emellanåt drifver skalden ut i rama och och äfven poetiskt alltför tomma tröslösheten. Men i de bästa styckena kommer ett manligt, ej opröfvadt kynne fördelaktigt till synes. — I *Ny vår*, af ljusare gemyt, är det den åskådliga naturens och årslidernas stämningar, som tolkas med behag och kärlek, om ock med tämligen ringa egenart.

Men alla de andra? Ernst Ekman med sina idylliska funderingar:

*Jag, som är så snäll mot djuren —
hvarför skälla alla på mig?*

— eller:

*Det onda är en tjuf, som stal,
en bof, som slogs med knif,
det goda är en stadsfiskal,
en drifven detektiv.*

— eller, när han är som bäst och ger sina tillgifna, någon gång rörande känslor för hård och eget och för liten son. Hvad skall man därom säga? Sprunget ur ett godt hjärta är det, allsammans, och det finnes väl vänner, åtminstone om man skulle döma däraf, att boken bär n:r 10 i författarens för mig hittills obekanta produktion. Nåväl, lycka till!

DEN ÖPPNA PLATS BREDVID Valdemarsuddes corps de logis, där förut stod en gammal träbyggnad, som någon tid användes till ateljé, reser sig nu prins Eugens galleri, byggt af arkitekt Boberg. Den hvita fasaden med sin portik har grekiska linjer, det moderna draget införes af lanterninen, som ger det starka oförmedlade öfverljuset åt galleriets största sal. Galleriet är medels en underjordisk gång förbundet med hufvudbyggnaden. Då man står vid dess mynning ser man en fil af tre salar och kartongen till freskomålningen "Sol öfver staden" från Ostermalms läroverk i fonden.

Den moderna svenska konsten är talrikt representerad i den furstlige konstnärens tafvelsamling, från nittioalets stora namn allt intill Leander Engström. Man gör ovillkorligen den reflexionen att ett betydande mecenatskap ligger bakom densamma, men ett som måste vara enbart angenämt för dem, som bli föremål därför, eftersom denne mecenat icke köper för att skyfva eller hjälpa, men därför att han vill äga ett konstverk som han älskar. En stor tillfredsställelse bör det vara att veta sina konstverk placerade med sådan omsorg som här är fallet, med godt utrymme att göra sig på och godt utvaldt sällskap.

Talrikast företrädd är naturligtvis prins Eugens egen konstnärsgeneration med dukar af Liljefors, Eugen Jansson, Karl Nordström, Nils Kreuger, Zorn och andra. En plats för sig intager en Josephson-samling från konstnärens senare sjuka period.

Af prinsens eget konstnärskap får man en mångsidig bild. Här finns sommarbilder från Tyresö och framför allt inloppet till Stockholm i alla de dagar och stämningar, som årstiderna och dygnets timmar ge från Valdemarsuddes höga terrass, konstverk, som vittna om det mest intima och kärleksfulla naturstudium. Man läser ur dem en kunnighet, som endast nås genom oerhörd flit och en inspiration, som endast gifves en född konstnär.

Prins Eugen förevisade i fredags själf sitt galleri för pressen. I den blåa vackra novembermorgonen med sol öfver vår Herres konstverk Djurgården och öfver de mänskliga konstverken i salarna gjorde detta nya hem för konsten ett betagande intryck. Valdemarsudde, ett af de vackraste moderna hem i Sverige och säkert det där natur och konst ingått den mest harmoniska förening, har fått en ny sevärhet, som starkare understryker dess karaktär af en konstnär och en furstes skapelse.

böckerna.

Som debutanter framträda däremot, af allt att döma, de tre återstående strängspelarne. Den glödande passionens företrädare bland dem är Gideon Molin:

*Lif, som lockar mig, lif som förtär mig,
lif, du bär afgrundens makt i ditt sköte.*

*Hvart dina vingars allmakt bär mig
kommer jag elden, elden i möte.*

Det är ju inte så dåligt, till att börja med!... Och i samma stil går det boken igenom, ibland gnisslande under lidandena, ibland också litet gladare, men i det hela dock ganska trist. Boken är ägnad "Till mina vänner" och kunde saklöst ha stannat inom vänkretsen, ehuru den ju visserligen ej torde komma att göra mycket rabalder därutanför.

För att inte vara orättvis, skall jag citera också ur nästa man, Fogelgrens *Tre små visböcker*, i själfva verket sammanslagna till ett enda häfte af erkännansvärdt blygsamma dimensioner. Där läses då följande Lefnadsråd:

*Lilla vän,
blir dig lifvets hingst för yr,
håller han sig ej i styr,
utan kastar af dig tvärt,
då är gråta inte värdt,
men,
lilla vän,
hoppa opp igen!*

Jag returnerar vänligt rådet till den ärade afsändaren och öfvergår sedan till Gustaf Lindborg, åt hvilken jag efter öfvervägande bestämt mig för att räcka den sluttiga segerpalmen. Inför Böklins kända tafsla Dödens ö har han inspirerats till en dikt, som försåtligt närmar sig den genre, där man ger hvar och en af alfabetets bokstäfver sin lilla vers. Ni vet ju?

*Zebran är ett randigt djur,
vänderna gå aldrig ur!*

Eller hvad skall man eljes tycka om de i den anlydda dikten strödda små språken, sådana som:

*Öfver tysta vatten far du,
dödens ö framför dig har du.*

Sy Edra kappor och klädningar själf. Begär prof på våra prima tillverkningar af **Kapp-, Dräkt- & Klädningstyg**. Ni finner allid något i Eder smak till billigt pris. Köp äfven Schalar, Filtar och Respläd hos **A.-B. C. O. Borgs Söners Fabriker** i Lund.

IDUNS KOKBOK

AF
ELISABETH ÖSTMAN

är den bästa kokbok för det svenska hemmet. - - - -
På mindre än 2 år har den utgått i öfver 25,000 ex. - Pris: Kr. 5:50 inb.

EN DECEMBERAFTON PÅ DROTNINGGATAN, DÅ HELA STOCKHOLM KÖPER JULKLAPPAR.
Teckning för Idun af Gunnar Widholm.

DEN KANDE SILHUETTECK-
 naren John Leksell, af hvars
 konst Iduns läsare förut sett
 prof, senast i den träffande
 karaktäristiken af prosten
 Leksell, hans far, har klippt några roliga
 julbilder, som vi i dag afbilda. Herr Lek-
 sell's förmåga att karaktärisera med saxen
 förnekar sig ej heller här. Se t. ex. på
 figgaren, som mottar slanten, flickan och
 pojken, som betrakta den lilla julgranen,
 far burit hem från skogen, eller det gamla
 paret, som tar sig en skvallerstund nere i
 högra hörnet. Kompositionen innehåller
 också en fixerbild och vi ha tillåtit oss
 anta att den gustavianska profilen tillhör
 Bellman. Det är inte blott den otroliga
 färdigheten att handskas med verktyg och
 material man beundrar utan det vakna
 ögat med den humoristiska glimten.

*Farlig lifvets rännarban,
villsam dödens ocean.*

*Ofta öfver mörkrets sjö
tanken går till dödens ö.*

Författaren visar öfver hufvud taget en gifven böjelse för epigrammets form, och se här det uttryck han ger åt sin lefnadsfilosofi:

*Af jordens fröjder
blott en jag funnit,
som ej förbrunnit
till aska i mun:
min cigarr.*

Det skulle sannerligen vara en onödig grymhet att icke nu lämna honom ostörd med denna utmärkta cigarr i munnen, medan vi själfva smyga oss öfver till prosan.

Att 70- och 80-talen redan äro oss något helt aflägsset, knappast mindre främmande än seklets tidigare hälft med det romantiska 30-talet, får man ett nästan öfverraskande starkt intryck af vid genomläsningen af Lyran, interiörer från de förstnämnda decenniernas konstnärliga och litterära Stockholm, utgifna af Lotten Dahlgren såsom en fortsättning på hennes lyckade och omtlyckta "Norrländska släktprofiler". Lyran handlar nämligen om det under en gången epok så kända och tongifvande Linnellska hemmet, hvars värdinna, den lilla Fredrika Forssberg, sedermera fru Svedbom, slulligen fru Linnell, vi minnas från de tidigare volymerna, från hvilka denna nya, i afseende på fin och medryckande framställning i ingen mån skiljer sig.

I Lyran spelas första rollerna af de under beteckningen Signaturerna bekanta 70-talsstorheterna, Wikner, Snoilsky, Wirsen, Nyblom, Edward Bäckström, Ernst Björck m. fl. Men man ser där också vetenskapens företrädare, en Retzius, en Gylden, bröderna Wallis, samt icke mindre den musikaliska världen, företrädd af i det hela allt, som sjöng och spelade i Stockholm innan nulida öron ännu voro öppnade för att höra. Fröken Lotten Dahlgren har sört för att vi, om än blott i förbifarten, skulle få bli presenterade för dem alla, och genom hennes försorg få vi blicka in i deras festliga lag. Vi höra dem applådera — såvida de icke själfva uppträda, och vi få del af de entusiastiska arligheter samtliga aflevera till samtliga. Ljusen stråla, maten är riklig, kvinnorna äro poetiska och sköna, och ingenting bryter harmonien, ty odjuren hållas utanför. Vi, senare tidens barn, veta ju, att ett och annat dock under den tiden jäste utanför Linnellska salongens ombonade gränser, men gästerna därinne synas sväfva i säll okunnighet om något sådant. Det intrycket får man verkligen af Lotten Dahlgrens bok, att ha förflyttats in i en bjudningarnas gyllene ålder! Det är sällskapslif och fester, och där råder den bästa ton. Den tyvärr litet illa uppfostrade Ernst Ahlgren, som likväl var på modet, inger en förklarlig oro genom sitt oberäkneliga sätt att hylla misshagliga lärare (Georg Brandes!) — det är det enda förne jag funnit i rosenkransen, oafsedt naturligtvis personliga sorger för kretsens olika medlemmar.

Det är emellertid inte min afsikt att missunna de lyckliga deras lycka! De hade roligt, och det var för dem en mycket viktig sak. För dem hade framför allt en enda dag i veckan lifgifvande värde: söndagen. Fru Linnell själf gjorde dessutom en hel massa godt och synes ha varit en af dessa sällsynta och förtjusande naturer, för hvilka glädja andra är den största glädjen. Men det är förunderligt hvad alla dessa framstående företrädare för 70-talsidyllen redan äro oss fjärran. Af deras tid föddes

dock vår egen, för att växa upp till en kamp och brytningsepok på så många områden, en epok från hvilken utan tvifvel Linnellska salongens koryfärer med afsky skulle vändt sig, om de fått skåda den i profetiskt blixtljus, under en af de stämningfulla aftonunderhållningarna. Att några af dem verkligen också sedan gjorde det, veta vi t. ex. genom vittnesmålet af Wirsens hela lifsgärning.

Men vi, hvad säga vi själfva? Ville vi byta? Jag tror det ej. Detta bestämda intryck kvarstår hos mig efter läsningen om den vittra kretsen: ordet, om också tyvärr ej alltid så elegant valdt, har ersatt frasen. Idéer ha trädt fram i sköna tankars ställe. Lif brusar, eller vill brusa, där sällskapstalangen fordom i första hand regerat. Oälskvärdare ha vi kanske blifvit. Men för min del är det — med all nödig respekt för det vördnadsvärda, som gått — dock inte "den gamla goda" tiden jag skulle välja.

Troligen inte Ture Nerman heller, sådan han manifesterar sig i en liten bok: Olympen, en Uppsalaskildring, icke roman, icke novell, egentligen en krönika kring det för alla, hvilka känna till Uppsala, välkända stora huset vid V. Ågatan och dess fingerade, eller kanske porträtterade invånare ur studentvärlden — och först som sist må sägas, ty inskränkningarna komma sedan, ett förträffligt uppslag.

Jag måste erkänna, att få ting för mig ge en mer makaber fällning än skildringar af studentlif. Det blir alltid, eller har hittills alltid i dem blifvit detsamma: spleen, fylla, flickor, försuttna tentamina. Ture Nerman, hvilken — vi minnas det från hans vers — har den i mängas tycke beklagliga ovanan att ej genera sig, har icke heller gjort det här, och de vanliga ingredienserna för ett studentepos äro denna gång ännu kraftigare än vanligt. Det för mitt vidkommande makabra intrycket af stelnad glädjigest, af maskerad, bara för att det skall så vara, uteblir heller ej. Men till min sympatiska fägnad finner jag, att författaren själf synes dela mitt sätt att se. Han har sidor i sin bok, där han själf vänder den ryggen och blottar sina verkliga ideal. Han har ej låtit duperas sig af sitt ämne, hur kärt det än må ha varit, och han kan se med friska ögon mot friskare lifsöden. Felet i hans bok är, att han icke fixerat dessa sina linjer. Det har blifvit blott lösa blad, där det dock fanns ansatser till en målning af sekelbörjans Uppsala, på godt och ondt, med hur kraftiga ingredienser som helst, gärna för mig, men med utsikt öfver samhällskroppens hela lif, till hvilken universitetstillvaron likväl endast är en af förgårdarna.

Vida mer artistiskt fini, med vald begränsning, framstår Waldemar Swahns lilla käserisamling om Stockholmsbackfischen. Det är ju lätt gods, bjudet att njutas för ögonblicket, eller att gömmas blott såsom man gömmer en eller annan souvenir från någon lustig episod; men stannar man klokt härvid, kan man finna

"Nu är tiden"

att verkställa prenumeration på

IDUN

för det nya året,

om ni vill vara förvissad om att redan från 1 januari ordentligt erhålla er tidning. Postverket är nämligen omkring årsskiftet så öfverhopadt med arbete, att man särskildt bedt oss inpränta önskvärdheten af att abonnemang, som skall taga sin början redan med ingången af nästa år, verkställas i midten af december.

boken nog så lyckad. Backfisch-jargongen är träffad, en ganska äkta doft af Stockholmsfernissa möter en från bladen. Och läser man utan pretentioner liksom det är skrifvet, kan man godt ha roligt en stund.

I företalet till en liten broschyr af Pär Lagerkvist: Ordkonst och bildkonst skriver August Brunius, att det nog händt litet hvar att i sällskap af nulida unga män höra uttryckas förakt eller "blek likgiltighet" för modern skönlitteratur, samtidigt som han medger, att denna litteraturs läsekrets obestriddligen växer och vidgas. Men, menar han, de unga männen i fråga, till hvilka vi otvifvelaktigt få räkna såväl honom själf som broschyrens författare, de tillfredsställas icke af denna litteratur, ehuru de taga del af den (hvarför?), och detta skulle vara ett tidens tecken. De unga männen skulle vara exponenter af en allmän olust. Och om denna olusts berättigande handlar sedan broschyren, samt om bildkonstens öfverlägsenhet i våra dagar gentemot ordkonsten, och slulligen också om hvad författarne skulle ha att lära, i första rummet af — kubismen.

Jag har ej tillfälle att ägna den lilla broschyren någon längre artikel, ehuru spörsmålet är intressant nog. Kanske hade frestelsen varit större, om skriften själf ställt mera betydande. Som den är, förlorar den sig i allmängilliga spekulationer, och där vi onekligen med lifligt nöje skulle motsett en grundlig analys (jämte exempel, ty de ge alltid en framställning nödig tydlighet) af tidens riktlinjer, sådana författaren till broschyren ser dem och sådana han menar att författarvärlden i gemen förbiser dem, där drar han sig ur spelet med den föga originella uppmaningen att, utom kubismen, studera gamla urkunder, indiska och isländska, samt Flaubert! Denna tulipanaros kan hvem som helst säga, liksom hvem som helst kan ge luft åt missnöje, men det blir oss inte nog.

Ty i och för sig är broschyren med dess uppsåt välkommen. Fyller icke skönlitteraturen de kraf, dem tiden har lof att ställa på sin spegelbild, speglingen menad ej blott för ytan, så vilja vi gärna öfverbevisas därom. Ris skadar ej, om rättvist. Icke minst författarne, af hvilka säkert de flesta, och i alla fall de, som mena allvar, känna att tiden är i rörelse, att något brytes, något sker — icke minst författarne, som sagdt, skulle motse en dylik utfömmande analys med intresse. Men af Pär Lagerkvists broschyr kan jag ej läsa ut någon analys och endast, utom goda råd, en positiv fordran: den på strängare komposition, mindre realism i detaljen, större, ädlare, mer befriande helhetsverkan. Jag delar där hans mening och gläder mig att se den uttalad.

Men när han, utgående från Poes berömda dikt Korpen, föreställer sig, att där enbart och blott medveten beräkning utifrån skapat verket, måste jag opponera. För skalden själf ställde det sig så — han har ju vittnat därom — men utan den gudomliga gnistan hade dock intet frambragts! Det ligger ett kortsynt förnekande af genialiteten, större eller mindre, men alltid som en första hands och oförflyttlig egenskap, i en dylik tro. Poe gjorde ett glänsande experiment, men utfömde ej frågan. Den, som skapade Korpen, var ej blott byggmästare — och den, som blott är byggmästare skall ej nå långt. Vi få nöja oss med att begära, att äfven snillena, stora och små, i vår tid som alltid, lärde sig att underkasta sig skolning, sofring.

Har jag förstätt det väsentliga af Pär

Lagerkvists fordringar rätt, så gå de just ut på det. Och att ordkonstnärerna just nu kunde ha att lära af de kraftigt metodmedvetna yngsta bildkonstnärerna ligger det en riktig tanke i. Jag har med mina rader framfört allt velat påpeka den till sin ton sympatiskt affektiva lilla broschyrens framträdande. Men vi be om en grundligare, om en mer åskådliggörande utredning nästa gång! MARIKA STJERNSTEDT.

Ungdomslitteratur.

UILFLODEN AF BARN- OCH UNGDOMSBÖCKER tycks i år hufvudsakligen omfatta två grupper: äfventyrsböcker och sagor. Af s. k. flickböcker och verklighetsskildringar för barn gifves endast ett litet fåtal. Så mycket mera välkomna äro därför de nya 1-kronas-upplagorna af två så roliga och värdefulla böcker som Laura Fitinghoffs "Barnen från Frostmo fjället" och Ethel Turners "En liten yrhätta".

Uppsön af äfventyrlitteratur står påtagligen i närmaste samband med scoutrörelsens utbredande i vårt land, något som också ifråga om åtskilliga arbeten tydligt angifves. Det är ej utan att underrubriker, sådana som "För våra scouter", redan åtskilliga gånger fått utgöra skyddande förklädnad för alster, hvilka ej haft det ringaste att göra med friskt, hederligt scoutlif, utan där Nick-Carter-romantiken i stället rätt ordentligt florerat.

De äfventyrsböcker, som kommit ut till denna jul, stå emellertid i allmänhet på en fömligen hög nivå, om man bortser från frånvaron af nya uppslag och idéer. Temat är det gamla vanliga: två pojkar, som ge sig af hemifrån, upptagas af något farligt, lida skeppsbrott, hamna på någon obedd ö eller på kusten af något exotiskt område och där råka ur lifsfara i lifsfara. Märkvärdigt är emellertid att se, hur temat kan varieras och boken göras så rolig och spännande, att t. o. m. en förhårdad recensent har svårt att lägga den oläst ifrån sig.

Ett af de allra främsta rummen i äfventyrlitteraturen intager Fritz Omsorgsfullt redigerade Scout-bibliotek, hvilket nu utser "Palmön" af Herbert Strang och "Bland farmare och kaffrer" af A. G. Hales, båda i förträffliga bearbetningar af Richard Melander. I den första förflyttas vi till en vulkanö i Stilla hafvet och få följa ett par pojkars hårda kamp. Det gäller för dem icke blott att skaffa sig lifsuppehälle utan också att tvinga sina förra kamrater bland besättningen på fartyget, hvilken gjort myteri, att arbeta för hela det lilla samhällets bästa. Utan att anlita några grova medel har författaren skapat en rikligt spännande och rolig bok. — I "Bland farmare och kaffrer" äro hjältarna två fattiga bondpojkar, skildrade con amore med all deras initiativrikedom, tjuvpojaktighet och med — hjärtat-på-rätta-stället-karaktär. Skada blott, att kaffrernas uppror är berättadt med så pass mycken fördom mot de svarta.

Från Norstedtska förlaget föreligga: Genom öknerna, Berättelse från Mahdins tid af ingen mindre än Nobelpristagaren Henryk Sienkiewicz, "Var redo!" af A. W. Dimrock och "En svensk pojkes äfventyr" af A. Macfie. "Genom öknerna" är en af de främsta äfventyrsböcker, som utkommit på de senare åren — helt enkelt briljant med sin rikedom på egendomliga och spännande händelser och sin underton af ridderlighet och nobless. Den unge hjälten är väl ägnad att bli ett gossideal, och då därtill kommer, att boken äfven litterärt håller måttet, må man ju lyckönska förlaget till denna vinst för dess ungdomsbibliotek. I "Var redo" får man bevittna två onaturligt rådgiga och skickliga scouters äfventyr, deras strider med alligatorer, skallerormar och andra farliga djur. Och som pojkar äro hyggliga, och farorna intressanta och omväxlande, lämpar sig ju boken till julklapp åt våra scouter. — På ett lågt plan står däremot "En svensk pojkes äfventyr", där man bokstafligen ramlar ur fara i fara. Miljön är endast i början svensk, sedan utgöres den dels af obeddöda öar dels af indianområden. Den onaturligt usle bofven — sjörfvaren-upprorsmakaren — dödas oupphörligt men dyker alltid gladeligen upp igen. En sådan hetsjakt af farligheter är ej nödvändig för att göra en pojkbok rolig. — Af liknade kynne är Karl Mays "Skatten i Silfversjön" (Wahlströms förlag), då däremot "Skattsökarna" af Curwood på samma gång som den är full af intressanta och spännande händelser, håller måttet i fråga om proportionerna på farligheterna och just därigenom i längden roar mera. — Synnerligen rolig är också Hugo Falks "Göran Blix och Zuluprinsen" (Åhlén och Åkerlunds förlag), berättelsen om en svensk gymnasists

äfventyr i Afrika vid tiden för boerkriget, då han t. o. m. får vara med om att rädda presidenten Kreüger från att råka i engelsmannens händer.

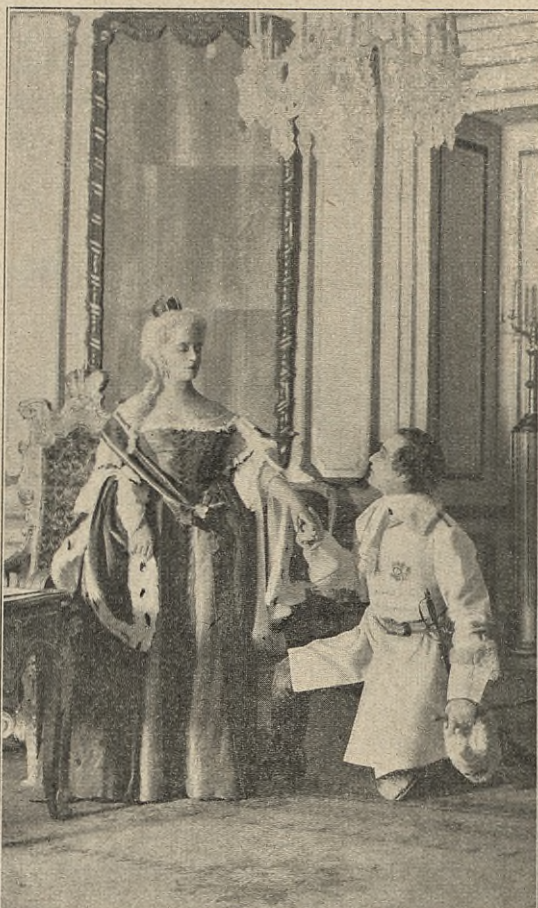
"Nybyggarna vid Missouri", en ny, något förkortad upplaga af Richard Melanders högt skattade indianbok "I Sitting Bulls land" har utsänds som 1-kronas volym från Ljus' förlag. — Till slut må nämnas Gustaf Dillbergs "Äfventyr på Makatea-ön" och "Kannibal-lif på Nya Zeeland" (Gleerups förlag), båda dock obetydliga.

Ett hedersrum alldeles för sig i vår scoutlitteratur intager naturligtvis Sven Hedins bearbetning för ungdomen af sina Tibetanska äfventyr, "Scoutlif i Tibet", tillägnad Sveriges scouter. I fråga om halsbrytande faror och äfventyr torde den kunna tillfredsställa äfven den mest fordrande pojktantasi. Och då bakom allt detta underbara står verkligheten själf, gosselyne och ett strålande mannamod, bör ju boken, isynnerhet som den föreligger i en med vackra illustrationer försedd, trefligt utstyrd 1-kronas upplaga, finna vägen till många svenska hem.

MARIE LOUISE GAGNER.

Från scenen och estraden.

SOM DEN BJARTASTE KONTRAST till Bizets allför veka opera "Pärlfiskarne" har Kgl. teatern nu framfört Ermanno Wolf-Ferraris våldsam lidelsefulla tonskapelse "Madonnans juveler". Det är en musikaliskt otämj produkt, där det syditalienska blodets sinnlighet återspeglas i ett pariturf af mycken yttre fägring, men som också utmärkes af en bedöfvande klangstruktur. Äfven handlingen äger en elementär kraft med sin sällsamma, ej alltid smakfulla blandning af jordisk välust och extatisk madonnadyrkan. Fru Oscar sjöng och spelade glänsande det mycket kräfvande hufvudpartiet, förtjänstfullt understödd af hrr Oscar och Stockman. Uppsättning och regi äro förträffliga, och af alla tecken att döma blir programmet af de bestående. — Äfven Svenska teatern har vunnit ett succésstycke. Det finns godt om dramatiskt stoff hos en sådan gestalt som Katarina II af Ryssland, och författarna, hrr Melchior Lengyel och Ludwig Biro, ha också med mycken bravur tagit henne till pretext för en fin och roande intrigkomedi, hvari man får bevittna hur denna den passionsfyllda kvinnlighetens representant slites mellan sitt kärleksbehof och sina

Katarina II (fru Brunius) och greve Alexei (hrr Ekman) i "Katarina II af Ryssland" på Svenska teatern. Ateljé Jæger foto.

statsaffärer. Fru Brunius gaf en lysande bild af kejsarinnan och en öm och intim af kvinnan. Som hennes gunstling utmärkte sig hr Ekman genom ett af ungdomlig eld genomträngdt spel, hvartil kom hr Klintberg, som genom sin spirituellt karakteriserade hofkansler satte kronan på den förträffliga ensemblen.

Ater ett nytt program på Dramatiska teatern, en engelsk sedekomedi "Lustresan", af Stanley Houghton. Konflikten, en förlovad ung man, som förför en arbeterska och den i följd däraf uppkommande frågan, hur saken bäst skall arrangeras: med pengar som vederlag, ty den unge mannens far är mycket rik, eller en äktenskaplig förbindelse med arbeterskan, låter oss få en nog så intressant inblick i hur ett erotiskt problem som detta ter sig inför engelskt åskådningssätt. Rollnehafvarne passa dock mindre väl för sina uppgifter, med undantag af hr August Lindberg, hvilken som den unge mannens far verkligen synes ha kommit författarens intentioner nära.

Oscarsteaterns nya operett, "Flickan från vilda västern", är en mycket rörig komposition, med en annan komisk skiftning i musik och handling och ett ungt vackert ansikte, fröken Brogrens, hvilket ungefär utgör kvällens hela behållning.

"Strandvägens drottning" på Södra teatern blef med rätta ett dundrande fiasko.

Hvarför har August Blanche ännu inte fått en ståt i Stockholm? Han, skildraren af vår hufvudstad sådan den tedde sig i förra seklets mitt, borde väl finnas i brons någonstades inom Stockholms hank och stör — bättre eller åtminstone lika förtjänt att utmärkas med en sådan ärebetygelse som vissa andra förevigade svenskar.

Ett äkta barn af sin tid och sin stad som han var har han i åtskilligt af sin dikning efterlämnat en sent bleknande bild af ett äldre Stockholm.

Det var därför en utmärkt idé af Intima teaterns direktion att framföra ett så pass typiskt alster af hans dramatik som "Positivhataren". Jag går gärna med på att bortse från själva intrigen i det nu mer än 70-åriga lustspelet — den var för öfrigt sällan Blanches egen uppfinning och har här en starkt föräldrad prägel — men hvad som fortfarande bibehåller sig inför vår tid är själva typskildringen och koloriten öfver det gamla Stockholm med dess småborgerliga och gemytliga ton.

Den en smula koleriske källarmästare Propp med sin svaghet för den lilla "uddevallaren" — hvilken märklig kontrast f. ö. till våra dagars flotta guldkrogsdirektörer! — hans kypare och faktotum Knäcksell med ulltappar i örönen och det tvivelaktiga vinblandningsreceptet på sina fem fingrar och den på vigilansen lefvande eleganta löjtnanten v. Sparck — alla äga en fidsfärg, som inte är att faga miste på. Och så det goda humöret öfver det hela med några lätta afskuggningar här och där! Bekymren gingo hasigare öfver den tiden, åtminstone i diktarnes fantasi, och två gånger två var fyra så visst som att det ofta nog görs till fem i våra dagar. Spelet är öfver hufvud taget tillfredsställande och på ett par händer förträffligt — en sådan tungfärdighet och ett så glittrande spjuverhumör som utvecklas af den mångsidige herr Lars Hanson är ensamt det tillräckligt att stödjade den framgång, som Positivhataren vunnit inför sena fiders barn. En komplimang också åt herr Knut Michaelsons stilstarka regi.

Inför "Skråköping i Stockholm", bearbetning efter en främmande idé af Harald Leipziger, blir man däremot allt annat än uppriskad. De enda ljuspunkterna i detta barnliga sammelsurium äro kuplett-föredragen af herrar Wallén, Strandman och Nilsson. —

Konserterna dugga fortfarande fätt, trots den sig närmande julen, då publikens musikbehof främst torde tillfredsställas af butikernas och de stora magasinernas mer eller mindre melodiska sorl.

Kammarmusikföreningens tredje konsert, helt ägnad Emil Sjögren, hade emellertid lockat fullt hus i Musikaliska akademien. Kompositören har nyligen fyllt 60 år, men hans musik är fortfarande ung, varm och melodiflödande. Hans femte violinsonat, som nu framfördes för första gången, har en fager lyrisk hållning, hans A-dur sonat för violoncell och piano likaså, ehuru den medverkande violoncellen under herr L. von Zweybergers stråke envist vägrade att gå in därpå. Den skrek och skorrade och röjde i allt ett påtagligt misshumör.

Sångerna till Josephsons och Helena Nybloms texter voro förtjusande och tolkades vackert af hr E. Elfgren. Kompositören, som delikatt skötte pianopartierna till samtliga kompositioner, hyllades entusiastiskt. Tillägga vi så, att hr Kjellström skötte violinstämmen i inlednings- och avslutningssonaterna med mycken artistisk charm och värme, blir slutdomet, att konserten lämnade ett soligt intryck, välkommet att taga med sig ut i den mörka decemberkvällen.

ARIEL.

Wettergrens
KAPPOR & KOSTYMER

OMSÖRSFULLASTE ARBETE.
STILFULLA MODELLER.
ERHÅLLAS I DE FLESTA
KAPPAFFÄRER I RIKET.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

Den ömtåligaste mage fördragar med lätthet och tillgodogör sig Vasens svenska Järnpreparat "Ferrol". Därför verksamast vid blodbrist och allmän svaghet. På alla apotek till 2 kr. fl.

Vid emaljmalning af husgerådssaker af trä, bleck, korgarbeten, blomkrukor m. m., bör alltid den bästa emalj-färgen användas. Ingen kan i hållbarhet och briljant utseende mäta sig med **Chinalack**. Arsenikfri enligt nya giftstadgan. Erhålles hos alla färghandlare. Fabrikant: **Dorch, Bäcksin & Cos A.-B.**, Göteborg och Stockholm.

KÖKSALMANACK
Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.
FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 14-20 DEC. 1913.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; sauté à la gourmet; mjölk; kaffe eller te. Middag: Julienesoppa med klimp; stekt anka med salader och kastanjeperur; vaniljsufflé med sylt.
MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; sillgratin; kaffe eller te. Middag: Pudding af kött och risgryn; krusbärssoppa med skorpor.
TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt risgrynskorf med lingon; mjölk; kaffe eller te. Middag: Palsternacksupur med rostad bröd; kokt torsk med senapssås och potatis.
ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; sillsalad med skarp-sås; mjölk; kaffe eller te. Middag: Njurkalfstek med brysselkål, potatis, saltgurka och lingon; petits-chouxpudding med saftsås.
TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; makaronigratin; pannbiff med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtor med fläsk; plättar med sylt.
FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; brynt stångkorf med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kalops med potatis; stekta äpplen med vispad grädda.

Schweizer's
Siden
tullfritt till bostaden!

Bestär prof på våra nyheter i svart, hvitt och kulört: **Crepon, Faconnés, Chinés, Ottoman, Messaline, Mousseline** 120 cm. bredt från 95 öre metern, **Sammet** till klädningar och blusar. **Plysch** till jaketter och kåpor. Såväl som **blusar och rober** med äkta **Schweizerbroderier** i batist, ylle och siden. Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till privatpersoner portofritt och redan förtulladt till bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S 4 (Schweiz).
Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

Patent. **Hafregryn** och **Hafremjöl**

Gyllenhammar
Försök **GYLLENHAMMARS** patenterade **Hafregryn** och **Hafremjöl** och ni kommer att säga, att det bästa är godt nog. Sedan förtär ni intet annat hafrepreparat. Delikata!

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; fläskkotletter med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kabeljoppudding med smält smör; vinsoppa med biskvier.

RECEPT:
Sauté à la gourmet (f. 6 pers.). 1 kalfjure. (1 lit. vatten, 1 tsk. salt till blanchering), 1 svinfilé, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 msk. finhackad portug. lök, 1/2 lit. rå potatis, 2 del. brun buljong, 2 msk. mader.
Till formen: 1 hg. smör, 2 msk. stötta skorpor.
Beredning: Njuren blancheras, d. v. s. lägges i kallt, saltadt vatten, får koka upp och koka utan lock 3-4 min., hvarefter den lägges på skivat och får kallna. Den skäres i skivor och kryddas. Filén torkas med en duk urriden i ett vatten, skäres i tunna skivor, hvilka klappas ut och ingnidas med kryddorna. Potatisen skalas och skäres i skivor. Löken skalas och hackas fint. — En eldfast form smörjes med en del af smöret. På botten af formen lägges ett hvarv potatis, litet salt strös öfver, därpå ett hvarv filé och njurskivor. Så förfäres tills det blifvit 3 hvarv potatis och 2 hvarv kött. På hvarje hvarv strörs löken, och resten af smöret lägges i flockar ofvanpå. Buljongen tillsättes och de stötta skorpor strörs öfver. Anrättningen sättes in i ordinär ugnsvärme att steka omkr. 1 1/4 tim. En kvart innan den är färdig påhåles vinet. Sautén serveras som frukostträtt.
Vaniljsufflé (f. 6 pers.). 5 del. god mjölk, 1 stång vanilj, 1 1/2

msk. smör (30 gr.), 2 msk. hvetemjöl (20 gr.), 1 msk. potatismjöl (15 gr.), 4 hela ägg, 50 gr. socker, 2 ägg-hvitor.
Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.).
Beredning: Mjölken kokas med vaniljen, med lock, omkr. 8 min., eller tills vaniljsmaken är lagom stark. Smör och mjöl fräses 2 min., den kokande mjölken spädes på och smeten får koka 2 min., upphålles och får kallna. Äggen vispas med sockret 10 min. och tillsätts, litet i sänder, under rörning. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggwhitorna och massan hälls i smord pajform och gräddas i ordinär ugnsvärme omkr. 40 min. Serveras genast ur formen med sylt.

Pudding af kött och risgryn (f. 6 pers.). 1/2 kg. benfritt, stekt eller kokt kött, 1-2 rödlökar, 4 msk. smör (80 gr.), 2 tsk. salt (10 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar, 3-4 dcl. steksås eller god buljong.
Ris: 1 1/2 del. risgryn (150 gr.), 1 1/4 lit. mjölk, 1 msk. smör (20 gr.), 2 ägg, 1 tsk. salt.
Till form en: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.
Beredning: Köttet skäres i tunna skivor eller hackas fint (males ej). Löken skalas, hackas och brynes i smöret i en stekpanna, köttet lägges och brynes väl, kryddas och blandas med den kokande buljongen eller säsen.
Risgrynen sköljas med kallt vatten, skällas i hett vatten, påsätts i den kokande mjölken och får koka mjuka, då de upphålles, blandas med det kalla smöret och får afsvalna. De uppvisade äggulorna tillsätts jämte saltet och sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggwhitorna. En pajform smörjes med smör och beströrs med stötta skorpor. Köttet och riset läggs hvaritals i formen, öfversta hvarivet skall vara ris, som beströrs med stötta skorpor. Puddingen gräddas i ugn omkr. 30-40 min. Serveras med steksås eller skiradt smör.

I stället för lök kan fint hackad salt- eller syltgurka användas. Puddingen kan göras enklare genom att använda flottyr i stället för smör och utesluta äggen i riset.
Kokt torsk (f. 6 pers.). 1 torsk på omkr. 1 3/4 kg., 1/2 msk. ättika, 2 1/2 msk. salt (43 gr.).
Beredning: Torsken bestrykes med ättika och skrapas väl från stjärten uppåt. Den rensas, sköljes mycket väl och torkas. Rommen och lefvern tillvaratagas, kokas för sig i saltadt vatten och användas till garnering af fisken. Hufvudet, från hvilket galarna borttagits, skäres af jämte stjärten, emedan de lätt falla sönder vid kokningen. De kunna kokas för sig och användas som garnityr eller grilleras och stekas. På den tjockaste delen af fisken göres tre skårar på hvarje sida, fisken ingnid med saltet och får ligga ett par tim. Den torkas ånyo och lägges på silen i en fiskkittel och så mycket kallt vatten tillsättes att det står jämt öfver fisken. Vattnet mätes innan det hälls i kitteln och 7 gr. groft salt tillsätts för hvarje lit. vatten. Locket lägges på kitteln, vattnet får hastigt koka upp och skummas väl, hvarv på kitteln skjutes till sidan af spisen och fisken färdigkokas. Den fordrar stor uppmärksamhet vid kokningen, som försiggår på 10-15 min. Upplägges på varmt fat med sil, garneras med lefvern och rommen, skuren i skivor, samt med persilja och små kokta potatisar. Serveras med senapssås.

Senapssås (f. 6 pers.). 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 2-3 tsk. torr engelsk eller fransk senap, 6 dcl. fiskspad, salt, socker, (1 äggula), 1/2 msk. kallt smör (10 gr.).
Beredning: Smör, mjöl och engelsk senap fräses 2 min., fiskspadet spädes på och säsen får koka 5 min., afsmakas med kryddorna och sist iröres det kalla smöret.
Användes fransk senap utöres den med litet fiskspad och tillsättes samtidigt med kryddorna. Om så önskas, afredes säsen med 1 äggula. Säsen kan tillagas af mjölk eller buljong i stället för fiskspad.
Ärtor med fläsk (f. 6 pers.). 6 dcl. gula ärtor, 1 1/2 lit. vatten, 1 palsternacka, 6 hg. rimsaltad fläskrygg eller bogfläsk.
Beredning: Ärtorna rensas, sköljas väl, och om de anses hårdkokta, lägges de kvällen förut i det vatten, hvare de skola kokas. Palsternackan skrapas, sköljes och lägges i ärt-soppa, när skalorna äro bortskummade. Om fläsket är hårdt saltadt, bör det ligga i kallt vatten några tim., eljes sköljes det blott, sättes på i kallt vatten, skummas och får koka färdigt omkr. 2 tim. — Ärtor påsätts alltid i kallt vatten; är vattnet hårdt kokas det upp före användandet och får kallna. — Ärtorna få koka upp långsamt, men därefter koka hastigt den första timmen, då lossnar skalorna lättare. De spädas med kallt vatten och när skalorna flyta upp skummas de genast bort. Skalorna böra noggrant borttagas, ty därigenom blir soppan mindre hårdsmält och smakar bättre. Efter 1-1 1/2 tim. spädes med fläskspadet, som förut bör afsmakas, och ärtorna få koka tills de börja mosa sig, då palsternackan borttagas. Ärtsoppan afsmakas med salt och, om så önskas, med litet mejram eller ingefära. Mejram eller ingefära böra endast användas om palsternackan uteslutes. Bäst blir ärtsoppa om den kokas

För Julen!
I kartonger afpassade tyger till **Blusar & Klädningar.**

Siden.		
Mtr.	cm.	Kr.
4. Messaline Apollo	44	5.00
4. Paillette Walkyr	45	5.80
4. Messaline Adamit	46	6.60
4. Satin Diana	47	7.80
4. Satin Butterfly	49	9.00

Mtr.	cm.	Kr.
5. Paillette Oedipus	85	15.00
5. Paillette Elektra	90	16.25
5. Satin Royal	90	18.75
5. Crêpe Aida	105	19.00
5. Satin Charmeuse	105	21.00

Ylle & Halfsiden.		
Mtr.	cm.	Kr.
1.75. Crêpe Mimosa	105	5.00
1.75. Crêpe Tango	110	5.75
1.75. Crêpe Autent	100	7.40
1.75. Crêpe Fandango	110	8.50
1.75. Crêpe Nizza	120	9.20

Mtr.	cm.	Kr.
5. Batist Elegant	90	7.00
5. Armine Solide	90	9.50
4. Crêpe Mimosa	105	11.60
4. Crêpe Tango	110	13.00
4. Franskt Kläde	130	14.00

Crêpe finnes i 300 och Siden i 1,200 modéfärger!
Begär proffer! Alla proffer sändas gratis och franco!

A.-B. NORDISKA KOMPANIET, STUREPLAN.

BAST AR

EKSTRÖMS JÄSTMJÖL
ÖREBRO KEM-TENN-FABRIK

Obs!
VARUMÄRKET
"FYRTORNETS"
Svenska
Sardiner i finaste
Olivolja och Tomatsås
för Smörgåsbordet.

ÄRADE HUSMÖDRAR!
ANVÄNDEN
MACCARONI
en gång i veckan.
Många olika anrättnings-sätt finnes.
BEGÄR SVENSK VARA

Top-T's
Ovillkorligen bästa té, som erbj. i detta pris. 1/2 kg. 2.25, 1/4 kg. 1.15
Förp. i vack. lacker. bleckkarn. Frakt- o. postafg. fr. 2t. 4st. 1/2 kg. 0.60 fr. Percy F. Luck & Co H. A. B., Sthlm.

ORIGINAL SINGER
Världsberömda.
SINGER & O
SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filialer på alla större platser.

A.C. SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG
Äkta Göteborgs Knäckebröd.
Hygienkontrollant: Dr. G. Hjort af Ornsås.
Tel.: 11 & 929.

Mellin's Food
är bästa kraftnärning för svaga, klena barn i alla åldrar. Förordas af läkare. Köpes i apotek, speci- & drogaffärer.

Realiseras
Handgjorda Herr- och Damkängor
Herr förr 25.— 18.— 15.— 10.—
nu 15.— 12.— 11.— 7.—
Dam förr 27.— 16.— 12.— 9.—
nu 16.— 10.— 8.— 5.—
Barn förr 2.50 3.— 3.50
nu 1.25 1.75 2.25
Mot postförskott från
Skomagasin Gartz, Borås.

Hushålls- utgifterna
kunna nedbringas
med **Gasens** tillhjälp.
Se gasverkets broschyr nr 28, som erhålles gratis å gasverkets utställning.
Gasspisar visas och demonstreras å
Gasverkets Utställning,
Sthlmstel. 60 32. Kungsgatan 54. Rikstel. 28 93.

Begär
alltid
Vantar
&
Strumpor
MED **Lejon** MÄRKET!
BÄSTA KVALITET!

msk. smör (30 gr.), 2 dcl. fint stötta skorpor, 2 msk. finhackad persilja.
Till stekning: 2 1/2 msk. smör (50 gr.), 2 dcl. buljong.
Beredning: Åro kotletterna små, bör man till en middag beräkna 2 för hvarje person. Kotletterna torkas med en duk urvriden i hett vatten, hugges, så att ett ben följer med hvarje kotlett, hvilken därefter bultas lätt, putsas och formas. Kotletterna begäntas med citronsafte, ingnidas med kryddorna och få ligga på hvarandra 1/4 tim., hvarefter de penslas med smöret och vändas i en blandning af de stötta skorporna och persiljan. Smöret brynes i en stekpanna, kotletterna läggs in och få steka sakta utan lock omkr. 7 min. på hvarje sida, uppläggas på varmt fat, pannan vispas ur med den kokande buljongen, och såsen hälls på fatet. Garneras med persilja eller salad och serveras med potatis.
Kotletterna kunna äfven stekas utan att paneras, men böra då brynas på båda sidor, spådas med buljong eller gräde och därefter genomstekas med lock, eljes bli de torra.

och gaf sin jungfru ledigt, underförstått att hon skulle hälsa på Tyras hjälpre. Hon hade emellertid föga nöje af hvad hon sedan fick höra: fröken Hellner hade omedelbart gått till hvila.

Nu, då Tyras var medveten om innersta orsaken till dylika små händelser, blef tillvaron henne en pina. Hon var alltid olycklig och hon var öfvertygad om att hon hatade ingenjören mer än hon strängt taget hade rätt till. Var felet hans från början?

Hon blef stel som en sfinx hvar gång hon såg honom, hennes hänsning var främmande, hennes röst, då de nödgades växa några ord, onödigt kylig. Och dock förgafade det henne att nödgas tillgripa detta till sitt försvar, liksom den hemliga fruktan han ingaf henne, retade hennes själfkänsla.

Herbert Schultz försökte lära sig fålamod, hvilken dygd aldrig utmärkt honom och som han nu vid trettiore år fann svår att inhämta. Hennes jungfruliga kyla tilltalade honom liksom alla verkliga män, men han kom till sin förviflan henne aldrig ett steg närmare.

Det blef sommar och Tyras beredde sig att resa upp till Jämtland. Termi- neren hade tagit hårdt på hennes krafter, och när allt kom omkring var det en plikt äfven mot hennes elever att resa. Hon ägde inga som helst släktingar, men hon hade fått anvisning på ett lugnt prästhem och var nöjd blott hon fick lämna skvallret bakom sig.

En kväll gick hon nedåt hamnen. Den breda väg, som förbi disponens trädgård gick vidare genom brukets ägor långt utåt skärgården, var anmärkningsvärdt litet trafikerad. Tyras gick nedre strandvägen, som var halft igenvuxen af gräs och buskar. Sjön som låg ett par famnar nedanför blänkte blå mellan löfverket. Då hon kom till en plats med fri utsikt öfver sjön, stannade hon och såg på solen, som bakom motsatta strandens granar sjönk i en dunkelblå molnbädd. Himlen var delvis röd. Det badade storm. Några måsar skreko öfver vattnet, som antog en grönaktig färgton, stötande i brunt, och en gadda slog hårdt i den spåda vassen.

Herbert Schultz stod framför henne med hatten i hand.

— Jag är glad öfver att jag fann er, fröken Hellner, sade hans djupa, vackra röst. Tillåter ni, att jag stannar?
— Var så god! sade Tyras stelt och vände sig om. Han hann upp henne med ett par steg och lade hejdande handen på hennes arm.

— Så menade jag ändå inte, fröken Hellner, och det förstår ni nog.

— Hur vågar ni? brast hon ut. Jag — låt mig vara i fred!

Herbert Schultz kunde icke hjälpa att hans mest förhärskande känsla i detta ögonblick var förvåning. Hon såg så förskräckt ut som om hon värt sig för en giftig orm.

— Jag ber om förlåtelse, min fröken, sade han med ögonen stadigt fästade på hennes ansikte, men jag älskar er. Jag har sökt efter ett tillfälle att få säga er det under de sista sex månaderna, men ni har icke låtit mig få det.

(Forts.)

SVAR

(Forts.)

Nr 269. Det torde knappast löna sig, då ju alla trädgårdsmästare tillhandahålla prima, sorterade frösor till billigaste pris. Försök emellertid att sälja till edra vänner och grannar. Tant Ulla.

EN HISTORIA FRÅN
BRUKET.

Af Signe Engström.

(Forts.)

Tyras var trött till feber och ursäktade sig. Fru Martinson gick hem

Bättre Siden

än de välkända kvaliteterna vi föra i marknaden finnes icke. Profver på begäran gratis!

Brunkebergs
Manufaktur Magasin,
Stockholm.
Kungl. Hofleverantör.

med färskt fläsk, hvilket får koka i ärtorna sedan de äro skummade. Fläsket skäres i skivor och serveras särskildt.
Af öfverblifven ärtsoppa kan puré beredas, men man bör då taga 2 dcl. ärtor mera, när soppan kokas.

Fläskkotletter (f. 6 pers., 6 stora fläskkotletter, 1/2 citron, 1 msk. salt (15 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar, 1/2

NERVOGEN
NAMNET LAGLIGEN SKYDDADT

Nervstärkande. - Blodbildande. Apftitgifvande. - Välsmakande.
250 gram: 3 kronor.
Förordas af läkare, fås på apotek och i kemikalieaffärer. Tillverkas å Apoteket Ejdern, Göteborg.
Till platser, där inga återförsäljare finnas, sändes Nervogen fraktfritt direkt till förbrukaren.

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 30 nov. 1913.

Tillgångar:

Kassabehållning	1,561,262:93
Obligationer	9,032,960:—
Fastigheter o. Inventarier	4,672,291:10
Reverser mot säkerhet	55,922,935:78
Växlar	30,694,619:70
Kreditiv- o. Löpanderäkningar	14,608,994:02
Hos inhemska banker	122,928:35
» utländska banker	755,725:90
A andra räkningar	4,471,129:25

Kronor 121,852,847:03

Skulder:

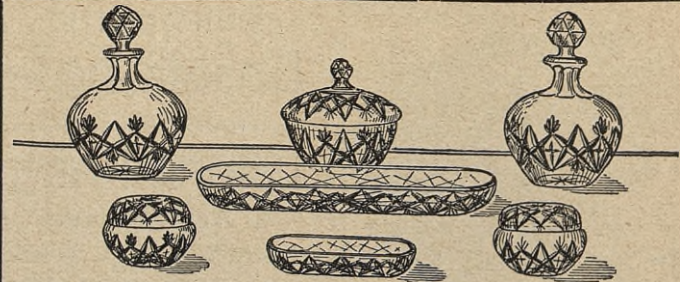
Aktiekapital	15,000,000:—
Reservfond	5,000,000:—
Dispositionsfond	200,000:—
Pensionsfond	169,006:06
Depositions- & Kapitalr.	53,923,716:46
Sparkasseräkning	24,807,813:42
Upp- & Afskrifning o. Löpande räkningar	12,259,388:62
Postremissväxelräkn.	1,063,801:97
Till inhemska banker	1,761,281:14
» utländska banker	841,625:71
A andra räkningar	6,826,214:25

Kronor 121,852,847:03

I bättre mans hus

såväl som i enklare hem kan be- ringar göras. Anvis. gratis mot ett 5 öres porto. Tillskrif Vinbola- gels fabriksverk, namnstat.

En lyx som hvar och en sätter värde på är bruket af en verkligt äkta Eau de Cologne. Angenämaste och mest uppriskande är F. Paulis "Electa".

Ett Toalettgarnityr af Svensk Kristall

är en

Julpresent

som hvarje dam senterar.

OBS.! Då äfven lösa delar säljas, kan hvar och en åstadkomma en stilfull present, som småningom kompletteras vid förekommande bemärkelsedagar.

OBS.! Kompletta garnityr om 7 pjäser från Kr. 22.—. Särdeles vackra garnityr i färglagd kristall.

De Svenska Kristallglasbrukens Försäljningsmagasin,
Kungl. Hofleverantör.

Stureplan.
(20 Birger Jarlsgat.)

16 Norrmalmstorg 16.
(Hörnet af Biblioteksgat.)

Hotell Excelsior,

med restaurant och tvättinrättning,
Stockholm C, 35 Birger Jarlsgat.,

motsvarar de bästa af utlandets
Christliche Hospize och Temperance
Hotels. Lämpligt för damer och fa-
miljer. Inga drickspengar

DJURSHOLM

Sveriges äldsta och bäst ordnade villasamhälle.
Samskola med dimmissionsrätt.
Kommunalskatt c:a hälften mot i Stockholm.
DJURSHOLMS AKTIEBOLAG, DJURSHOLM.

F. PAULIS

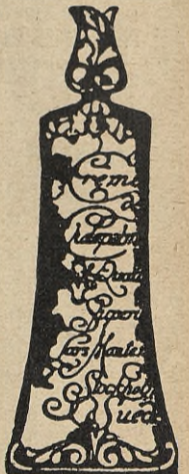
ELECTA
Eau de Cologne

är genom sin friskhet och härliga

doft öfverlägsen alla andra fabrikat.

(Forts.)

Crème de Cholepalmine,
utmärkt antiseptiskt hudmedel,
säljes i tuber å 30 öre hos Herrar Speceri-, Färg- och Parfymhandlande m. fl. samt å Apoteken.

En julklapp som alla måste tycka om är Johann Maria Farinas Eau de Colgne med Kölnerdömen. Frisk och af en oförlinlig finhet. Erhålles lädvis och pr flaskas till partipris vid köp direkt å Kölnerlagret, 24 Smålandsg., Sthlm.

Bäst är bäst.
Wikings
Premier-skokräm och Glansborste.

D:r H. CEDERBERGS medicinska
SASOL-TVÅL
för toaletten.

Genom sin tillsats af 10 % SASOL innehåller denna tvål vissa, ur ett flertal växters flyktiga oljor extra- herade verksamma beståndsdelar, hvilka aflägsna hudåkommor: finnar, kvisslor, utslag, pormaskar, ref- ormar m. m.

Den vackraste hyn

har den som dagligen använder
Abecatvål.
Tillv. Fabriken Carl, Malmö Ö.
Rikst. 44 5.

**Kombinerad
Bosättnings-
och
Lifförsäkring**

är det mest praktiska sätt
att medels **årliga inbetal-
ningar** erhålla ett eget hem
till **samma pris** som vid
kontant likvid. Prospekt
och närmare upplysningar er-
hållas gratis och portofritt, om
denna annons återropas.

A.-B. Nordiska Kompaniet,
Kungl. Hofleverantör.
Stockholm.

Köp Leksells Rimlexikon. Finnes i
hvarje bokhandel eller direkt hos
V. Leksell, adr. Valskog.

Nr 270. Måla det ganska skarpt
blått. Om det är ett allmogeskäp,
så låt måla några rosor i rött och
orange med gröna blad på dörrarna.
Tant Ulla.

Nr 271. Det finns ju ofta lättare
tjänster. Hon kunde kanske åtaga sig
sköta ett mindre hushåll i hem, där
ännu en tjänarinna hålles, eller pas-
sar hon måhända till barnsköterska.
Finare portvaktssysla, föreständer-
ska för brödbutik e. d. Hon kunde
anlita plats- och förmedlingsbyrå i
hemstaden. Ego.

Nr 272. Ekorrskinn användas af
buntdmakare till gräver o. s. v. kunn-
na afyttras hos dessa. Vill ni själf an-
vända dem, blir nog bäst låta en
garfvarer bereda dem. Ego.

Nr 273. Härmed ett förslag hur
»villrådlig fru» skall inreda en hall
m. m. — En öppen spis i rött tegel,
en hörnbänk, bred och bekväm, pane-
ler eller tapeter hållna i en varm
röd färg, likaså möblerna, som gärna
kunna bestå af enkla allmoge d. o. af
furu med dynor å bänk och stolar af
konstväfdt tyg i glada, ljusa färger,
t. ex. rött och grönt. Till herrummet
föreslås en vackert grå-grön färg till
tapeter samt till salongen ett grönt
eller också gult möbelyg, ty båda
dessa färger »gör sig» bra till mahog-
ny. Tapeterna böra helst hafva en
en vacker ej för ljus gul färg.

— En stor mjuk helt stoppad soffa,
klädd med blågrönt. Framför denna
ett ganska litet rundt hvitt bord.
Vidare två lilaledes vita länstolar
i bondrococo, klädda med blågrönt.
Om ni har öppen spis, så lägg framför
denna ett stort hvitt skinn eller ett
par »agedynor» i skänsk konstväfnad.
På golvet en helt röd matta i samma
färg som lädret i herrummet. Ljus-
krona i konstsmide.

Tant Ulla.
Nr 274. Att förvara mangold för
vinterbehof går lätt genom konserve-
ring. Bladen förvällas i 5—8 min.
hackas och lägges på glas. Sterilise-
ras 1 tim. i 100 gr. Användes som
spenat. Mangoldstjälkarna rensas från
blad och skäres i lagom långa bitar,
lägges i vatten 1 tim. Lägges på kon-
serveringsglas, öfverhälles med en
saltlag af 10 gr. salt pr liter vatten.
Steriliseras 100 gr 50 min. När den
användes bör den ha ett uppkok i
litet saltat vatten, men ej i den salt-
lag hvarti den konserverats, emedan
den senare lätt får en sträf smak.
Ätes som sparris. E-n.

Nr 275. Boken »Solidar» af Elsa
Törne kan kanske gifva Josefina nå-
got uppslag.
Fru Birgit
— Ja, det är nog som ni själf
säger, felet ligger helt visst i en fel-
aktig ledning, i bristen på en be-
stämd, praktisk arbetsplan; men det
att kunna erkänna detta, gör eder
stor heder, och då får äfven förut-
sättas, att vilja finnas att åstad-
komma ändring härutinnan. Två perso-
ner böra kunna få tillräcklig fritid,
där hushållet ej är större, om arbetet
ordnas planmässigt. Sätt upp en ar-
betsplan för veckans 6 dagar, hvarå
för hvar och en de olika sysslorna
förtecknas, så att all städning t. ex.
göres undan på morgonen och tidigt
på förmiddagen. Grundligare städning
ett par gånger i veckan med matt-
piskning, polering af mässing o. d.,
af vikt är att börja i tid om morg-
narna. Skall gärna, om ni närmare be-
skrifver väningen, hur många skurgolf
o. s. v., stå till tjänst med att sätta
upp en plan till arbetets fördelning.
Ego

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA:

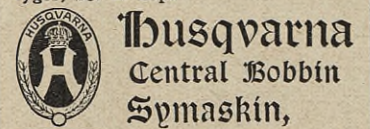
Hildur N—n. Afböjes. Dikter ha
vi till öfverflöd.
H. Gn. »Hednisk visdom vill jag
lära» säger ni. Gör det först och kom
sedan åter.
Syster Inga. På den litterära vägen
kan ni nog inte hjälpa några kamrater.
Berättelsen är typisk 25-öres novelli-
stik.

Elisabeth L. Omöjligt.
En undrande. Diskussionen här-
om afslöts i ett föregående nummer,
hvarför edert inlägg ej kan införas.
Bror. Duger alls inte.

EXPEDITIONENS BREFLÅDA:

»Nvär 1914», 3:— pr gång.
»Bekymrad syster», 5:— pr gång.
Likvid i postanvisning.

Önskar Ni Eder
en symaskin, som ger en **särskildt
vacker söm** vare sig Ni syr i det
tunnaste siden eller de gröfsta kapp-
tyger, bör ni köpa

**Husqvarna
Central Bobbin
Symaskin,**
ty dessa maskiner hafva genom sin
öfverlägsna konstruktion, sin mäng-
sidiga användning och öiriga framstä-
ende egenskaper blifvit så omtyckta,
att de under de få år de varit i mark-
naden, trots sitt något högre pris er-
hållit en verkligt storartad spridning,
det bästa beviset för att en vara är god.
CENTRAL BOBBIN-MASKINEN tillver-
kas i två storlekar, en mindre för fam-
iljer och syateljier och en större för
skrädderier.

OBS! Fördelaktiga betalningsvillkor.

Skönhetsens första villkor
är en vacker och ungdomligt fraiche
hy som erhåles genom dagligt
bruk af F. Paulis Ovicula (lägg)
tvål.

Axa yrkesserie. N:o 13.

För militären strapatser det gäller,
Pröfvande nog hans tillvaro kan bli —
Stundom det synnerligt vanskligt sig
ställer
Både med hvila och mat och logis.
Nätterna kunna bli mörka och kalla
Dagen kan blifva båd' ruskig och blöt —
Rycken han står dock i växlingar alla,
Lack vare **Axa hafregrynsgros.**

På grund af den speciella pre-
pareringsmetoden bibehålles den
naturliga, fina hafrearom som känne-
tecknar Axa hafrepreparater.
Köp originalpaketer för att vara
säker på att verkligen få Axa.

**Jag upprepar ännu en gång:
Endast den som undviker det
skadliga bönkaffet bibehåller
sina nerver friska. Drink
Kathreiner! Det är fullkom-
ligt oskadligt och smakar lika
bra. Läkare rekommendera
också derför Kathreiner.**

**Kathreiner säljes i alla speceri-
affärer i paket å 45, 25 och 10 öre.**

LANDETS FÖRNÄMSTA
FABRIKAT

**KÖPAS
AF
ALLA
SOM
ÖNSKA**

**Viskafors
GALOSCHER**

LÄTTHET OCH ELEGANS

PARAD MED HÅLBARHET

OBS. DETTA VARU-
MÄRKE Å SU. AN!

Det af Apotekaren
Fil. Dr H. Cederberg
uppfunna antiseptiska
preparatet **SASOL** är
det bästa, mest effek-
tiva, behagligaste och i
bruket billigaste medlet

för värd
af sår,
samt yttre
skador
och
åkommor.
SASOL har den
mest allsidiga använd-
ning, är ogiftigt och
retar ej hud och slem-
hinnor. En hvar som
gjort bekantskap med
SASOL föredrager
detta obelagda fram-
för andra antiseptiska
medel och konc. mun-
vatten.

Säljes å apoteken
och i välorterade af-
färer i originalflaskor
å kr 2:— och kr. 1:—.

Albert Bonniers förlag:

Presentböcker:

MUSIKEN:
64 Planscher efter berömda mu-
siktavlor. Pris 6 kr.; inb. 10 kr.

MÅLARKONSTEN:
Del I 1400—1800.
Del II Nittonde århundradet.
Pr del eleg. inb. 16 kr.

CARL LARSSON:
ANDRAS BARN. Ett planschalbum
efter 32 tavlor och med text av
konstnären. Pris inb. 20 kr.

SELMA LAGERLÖF:
EN HERRGÅRDSSÄGEN. Illustre-
rad och smykad af Einar Nerman.
Pris 7 kr.; inb. 10 kr.

GEORG PAULI:
KONSTNÄRSLIV OCH OM KONST.
Ill. Pris 5.50; inb. 7.50

WALTER KAUDERN:
PÅ MADAGASKAR. Reseskildring.
Ill. Pris 6 kr.; inb. 8 kr.

ERIK VON ROSEN:
FRÅN KAP TILL ALEXANDRIA.
2a uppl. Ill. Pris 5 kr.; inb. 6.50.

**BREF TILL ADOLF FRED-
RIK LINDBLAD:**
Pris 5 kr.; inb. 6.50.

Skönlitteratur:

MARIKA STJERNSTEDT:
ALMA WITFOGELS RYKTE.
Roman. 5.25.

ELIN WÄGNER:
HELGA WISBECK. Roman 4.50.

ANNA WAHLENBERG:
VID AVGRUNDENS RAND.
Roman. 4.50.

MATHILDA MALLING:
DEN OLYCKLIGE HENRY PEREY.
Pris 1.50.

Märkliga översättningar:

GRACIE:
SANNINGEN OM TITANIC.
Pris 3.50.

ROMAIN ROLLAND:
JEAN-CHRISTOPHE.
I. Daggyrningen. 3 kr.
II. Morgonen. 3 kr.

GOTTFRIED KELLER:
FOLKET I SELDWYLA. Berättel-
sel. 2 delar å 4.25.

Å&Å:s NYHETER

Finnes att tillgå i
alla välordnade
boklädor:
Ny katalog gratis
på begäran.

**DAN: GOD JUL OCH GODT NYTT ÅR
OCH TREFLIG PÅSK OCH
PINGST OCH EN ANGENÄM
MIDSOMMAR. Humoresker.** Kr. 2.25.
Årets största bokhandelsucces. 5,000 ex. på 4 veckor.

**DEN INBITNE: KVINNFOLK och andra
betraktelser.** Kr. 2.25.
— — omutlig sanningssägare och gisslare af alla
kvinnliga inkonsekvenser —. (Sthlms Dagbl.)

**GERHART HAUPTMANN: EMANUEL
QUINT. Dären i Kristus.** 2 del. å Kr. 2.25.
Nobel, realistisk skildringskonst med sinne för
religion och mystik och en medkänsla för de
små och ringa, som tager vackra och gripande
uttryck. Ett litterärt världsevenemang.

**E. WALTER-HULPHERS: DET TREDJE
BUDET.** Kr. 3.—.
— lättläst och spännande. — Framför allt är
den dock gripande — — en god bok — —.
(Knut Barr i Sthlms Tidn.)

**MARIA HOLMSTRÖM: JENNY LIND som
konstnärinna och människa.**
Rikt illustrerad. Kr. 4.—.
— — en värdefull läsning för alla, som vilja
stifta bekantskap med den underbara sångerskan,
hennes godhjärtade, nobla karaktär och hennes
lifs öden. (Dagen.)

**AXEL IDESTRÖM: SNICKAR LOGREN.
En berättelse om en arbetar-
familj.** Kr. 2.—.
— — en rad goda skildringar af lifvet — —
flärdlöst och enkelt gifna, med typer, som man
tycker sig känna igen i deras solida realitet. —
(R. F-r i Öbgs Handelstidn.)

**GUSTAF JANSON: DINA BARN OCH
MINA BARN. Pojkhistorier.**
Illustrerade af Hilding Nyman. Kr. 3.—.
— — alla pappor och mammor till ostyriga
barn måste läsa denna praktiga bok. —
(J. B-tr i Öbgs Handelstidn.)

**GUSTAF JANSON: ÖNS HERRE. Skär-
gårdsroman.** Kr. 3.—.
— — Den är först och främst spännande. — —
— — Jansons många beundrade komma att bli fullt
nöjda. — (B. B-m i Göteborgsposten.)

**ELISABETH KUYLENSTIERNAN-WENSTER:
RÖDA HJÄRTAN OCH GRÅ.** Kr. 2.75.
— — det är ganska sällsynt att läsa en så upp-
riktig människoskildring hos våra författarinnor. —
(V. v. K. i Stockholms Tidningen.)

ULLA LINDER: BYARYDSKUNGEN.
2 delar å Kr. 2.25.
»Byarydsungen själf — — är en ståtlig svensk
typ, en höfding i sin lilla värld och en af dessa
kulturfrämjare, hvilkas historia sällan blir skrif-
ven. — (N-g i Östg. Correspond.)

**VILH. LUNDSTRÖM: SVENSKA SPÅNOR.
2:a saml.** Kr. 2.75.
Om hans känslors äkthet och värmade foster-
ländska patos kan man aldrig misstaga sig. En
verklig talang och hvad mer är — en karaktär.

**ANNA WAHLENBERG: SAGORNAS
FOLK.** Med illustr. i färg af Aina
Masolle. Kart. Kr. 3.50.
Det är på en gång årets både bästa och vack-
raste barnbok.

Åhlén & Åkerlunds Förlag. Göteborg—Stockholm.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

ANSPRÄKSLÖS, erfaren, bättre hushållsfröken, kunnig i enklare och finare matlagning samt villig deltaga äfven i öfriga göromål...

SOM HUSMORS verkliga hjälp i godt hem där jungfru finnes önskas en bildad och ordentlig flicka...

GUVERNANT, engelsktalande, villig undervisa 3 barn i 1 o. 2 förbered. kl. kurs samt deltaga i inom hemmet förek. göromål...

ENKEL och anspråkslös bättre flicka med goda rek. får bra plats 1:sta jan. för 2 barn 4 o. 6 år.

ELEVPLATS vid Kronprinsessan Margarethas vårdanstalt för tuberkulösa barn adr. Kullsveden...

PLATSER omedelbart för flickor i yngre familj med ett barn, bosatt i villasamhälle utanför Stockholm.

ENSAMJUNGFRU får på grund af sjukdom genast plats i liten familj med ett barn...

FRISK och hertig småländska önskar plats i finare familj i Stockholms närhet.

GUVERNANT, med betyg medförande normalskolekompetens, önskar till nyåret plats i familj att undervisa ett el. två mindre barn...

UNG FLICKA med sex års värd vid kontorsgöromål, kunnig i maskinskriftn., bokför. och tyska språket...

KVINNLIG FOTOGRAF, helst troende, med goda betyg och ref. och van att arbeta med gasluspapper...

SJUKSKÖTERSKE TJÄNSTEN vid Gislaveds sjukstuga, med hvilken mat-hållningen vid sjukstugan är förbunden, blir ledig den 15 febr. 1914.

I GODT HEM, villasamhälle, omedelbar närhet af Sthlm får 1:sta febr. duglig barnfröken plats för 5 barn, ålder 5-13 år.

I VÄRMALAND, samhälle, liflig trakt, får undervisningsvan, musikalisk lärarinna plats att tillträda 15 jan. 1914.

I DALARNE vid Bruk i godt lifet hem för att tillträda strax på nyåret som husmors hjälp bättre hushållsvan flicka.

Föreständarinneplatsen vid Stockholms läns Sinnessläanstalt, Väsbj., är ledig att tillträda 1 febr. 1914.

Elever mottagas i Gobelinväfnad på nyåret. Ameli Fjæstad, Arvika.

Thé-Firma söker privatpersoner till försäljning i hemmen af förstklassigt temärke. Hög provision. Godt tillfälle till biförtjänst.

Östergötlands Sjuksköterskebyrå Linköping. - Tel. 806. -

Kristianstads Platsbyrå. Telefon 1150. Förmedlar platser i alla brancher.

PLATSSÖKANDE

TVA BÄTTRE troende flickor önska plats gemensamt af sjukhem, barnhem, ålderdomshem eller fin familj.

Örebro Husmoderskola mottagar nya elever d. 15 jan. 1914. Prosp. gen. Fru Alf. Rystedt, Örebro.

PLATS SOM HUSHÅLLERSKA eller kokerska sökes af en småländska som genomgått Katrineholms högre hushållsskola med högsta betyg...

TILL NYÅRET önskar ung, bildad flicka komma i prästgård eller till större herrgård för att mot fritt vivre hjälpa till i hushållet.

UNG musikalisk småskollärarinna önskar på nyåret plats i familj. Ar. äfven villig att deltaga i lättare hushållsgöromål.

UNG BÄTTRE FLICKA som genomgått tvenne hushållskurser samt lärt llinnesömmad, finare handarbeten och väfnad önskar plats omkring den 15 jan. i finare familj i Stockholm som husmoders verkliga hjälp där jungfru finnes.

UNDERVISNINGSVAN studentska önskar vårterminen 1913 plats i treflig familj i Stockholm att läsa läxor med barn och som hjälp och sällskap.

BÄTTRE FLICKA önskar från jan. plats i familj att hjälpa till i hushållet. Ar kunnig i handarbete och något sömmad.

HVAR FINNES den familj, ensamme herr eller dam, hvilken är i behof af en husföreståndarinna, kunnig i ett hems ordnande.

TRE FLIG FAMILJ där jungfru finnes, önskar bättre flicka plats som fruns hjälpredda och sällskap.

FRISK och hertig småländska önskar plats i finare familj i Stockholms närhet.

GUVERNANT, med betyg medförande normalskolekompetens, önskar till nyåret plats i familj att undervisa ett el. två mindre barn i vanliga skolämnen och musik.

UNG FLICKA med sex års värd vid kontorsgöromål, kunnig i maskinskriftn., bokför. och tyska språket.

KVINNLIG FOTOGRAF, helst troende, med goda betyg och ref. och van att arbeta med gasluspapper, reproduceringar och förstöringsarbeten.

SJUKSKÖTERSKE TJÄNSTEN vid Gislaveds sjukstuga, med hvilken mat-hållningen vid sjukstugan är förbunden, blir ledig den 15 febr. 1914.

I GODT HEM, villasamhälle, omedelbar närhet af Sthlm får 1:sta febr. duglig barnfröken plats för 5 barn, ålder 5-13 år.

I VÄRMALAND, samhälle, liflig trakt, får undervisningsvan, musikalisk lärarinna plats att tillträda 15 jan. 1914.

I DALARNE vid Bruk i godt lifet hem för att tillträda strax på nyåret som husmors hjälp bättre hushållsvan flicka.

Föreständarinneplatsen vid Stockholms läns Sinnessläanstalt, Väsbj., är ledig att tillträda 1 febr. 1914.

Elever mottagas i Gobelinväfnad på nyåret. Ameli Fjæstad, Arvika.

Thé-Firma söker privatpersoner till försäljning i hemmen af förstklassigt temärke. Hög provision. Godt tillfälle till biförtjänst.

Östergötlands Sjuksköterskebyrå Linköping. - Tel. 806. -

Kristianstads Platsbyrå. Telefon 1150. Förmedlar platser i alla brancher.

PLATSSÖKANDE

TVA BÄTTRE troende flickor önska plats gemensamt af sjukhem, barnhem, ålderdomshem eller fin familj.

Örebro Husmoderskola mottagar nya elever d. 15 jan. 1914. Prosp. gen. Fru Alf. Rystedt, Örebro.

Syster Elsas

Expektations- och Förlossningshem erbjuder blifvande mödrar ogenerad vistelse samt största möjliga garantier för lycklig nedkomst.

Syster Elsas Spädbarnskrubba rekommenderas. Tag reda på dess ändamål och betydelse. Förfrågningar adresseras Syster Elsas Förlossningshem; Örebro. (Rikstelefon 250 Örebro.)

D:r Oscar Engström: Tjugu år i Spanien.

Det är något för oss nytt han ger i dessa spirituella och intima skildringar af spanska förhållanden och det spanska folket.

Det är kungafamiljen sådan han sett den i hvardagslivet på slottet i Madrid, den lysande aristokratien, jesuiter och munkar, den lärda världen och den stormiga politiken med brandtal och attentat.

Med talrika porträtt och andra bilder hft. 3.75, inb. 5.50. Lyxupplagan om 50 nummerade ex. hft. 12 kr. eleg. inb. 18 kr.

Lina Lagerbielke: Nyköpingshus.

Skildring från hertig Karls furstedöme 1562-1592.

En tidstrogen kultur- och hembygds-skildring från Södermanland med en levande bild af den store hertig Karl i rastlöst arbete för sitt furstedöme, i hvardagslivet och vid furstliga fester på Nyköpingshus, på kärleks- och gilgaresträt och vid besök på adels-godsen i kringliggande bygder, där flere af den tidens främsta män och kvinnor tråda oss till möte.

Med samtliga intressanta bref, porträtt och bilder från Nyköping och sömrländska slott eleg. hft. 3.50.

Lars Hökerbergs förlag.

Barnuppföstringsbidrag.

Skilsmässor, Testamenten, Aktenskapsförord och alla slags familje-angelägenheter ordnas fort, effektivt och billigt af Juridiska Frågobyran Kronan, Mästarsamuelsgatan 71 II. At. 19208. Kontorstid 10-4. Annan tid efter överenskommelse.

För barnen

— gossar o. flickor i skolåldern — äro Laura Fitinghoffs böcker det bästa vi äga, skrifna med fart o. humor, med allvar där bakom o. i en nobel anda, som gör dem till den bästa och roligaste läsning.

Erik och Saima. Vådaskottet. (För ungdom om 12-15 år.)

En liten värld bland fjällen. Lille Lapp-Natti och hans fostersysstrar. (För barn om 9-13 år.)

Alla i nya uppl., rikt ill. o. kart. i färgtryckta pärmar å 1.75.

Nya äro: Ester Dalströms Flickan från skogen och andra barn, Äfventyr i sommardid, båda ill. af Annicka Öman. Eleg. kart. 1.75.

Piggt o. trefligt skriver Ester Dalström om flygmaskinslängtan och äfventyrliga bilfärder, om fotvandringar och fåbodfärder, t. o. m. om nedgrädda skatter m. m., som pojkar o. flickor tycka om.

Lars Hökerbergs förlag.

Karaktärstolkningar lämnas gratis åt alla läsare som skriva per omgående.

Professor Clay Burton Vance, den berömde Parisiske professorn i ockultism, lämnar råd gratis angående Edra affärer, stundande ombyten, sysselsättning, vänner, övningar, samt hvad Ni bör göra för att blifva framgångsrik.

Att kunna förtälja förlutna såväl som nu inträffande samt kommande händelser i lifvet af hvilken som helst person ur den stora allmänheten äringen lätt sak, men ingen tycks vara mera angelägen att bevisa sin förmåga härutinnan än Prof. Vance.

Då han blef ombedd att förklara hvilka metoder han använde vid utförandet af sina beräkningar, svarade Prof. Vance:

»Lika säkert som månen har tillräcklig makt öfver havets väldiga vattenmassor för att kunna föränleda ebb och flod, utöfva planeternas lägen vid tiden för individens födelse ett direkt inflytande på hans eller hennes lif.

Min metod att tolka karaktärer samt gifva råd är baserad på detta faktum i förening med individens handstil.

Tusentals personer i alla samhällsklasser hafva dragit fördel af denne mans råd. Han förklarar hvad Ni duger till, och huru Ni kan bli framgångsrik. Han nämner Edra vänner och övningar samt utpekar de goda och de dåliga perioderna i Edert lif.

Hans skildring af förlutna, nu inträffande samt kommande händelser kan ej annat än förvåna och hjälpa Eder. Allt hvad han behöfver är Ert namn (skrifvet af Er själf), Edert födelsedatum och kön för att hjälpa honom i hans arbete. Pengar behöfs icke. Nämn denna tidning, så får Ni en profetkoning gratis. Om Ni önskar draga fördel af detta ovanliga anbud, samt skaffa Er en öfersikt öfver Edert lif, så behöfver Ni blott skicka Ert fullständiga namn och Er adress jämte datum, månad och år för Eder födelse (allt sammans klart och tydligt skrifvet). Säg också om Ni tituleras Herr, Fru eller Fröken samt afskrif följande vers i Er egen handstil:

»Edert geni är underbart, Det är hvad alla skriva Tolka mitt lif och säg mig snart, Hvad skall af min lefnad blifva?»

Om Ni önskar, så kan Ni bifoga 50 öre (i Ert eget lands frimärken) för att täcka porto och kontorskostnader. Adressera Ert bref till Clay Burton Vance, Suite 9083 A, Palais Royal, Paris, Frankrike. Skicka ej mynt i Ert bref. Brefportot till Frankrike är 20 öre.

Ny bok av Elisabeth Kuylenstierna-Wenster: Systrarna Leijonhuvad.

Berättelse ur historiens familjekronika. Med fem porträtt. Pris 3 kr. 50 öre.

Ur pressen: "— 'Kung Märta', här i boken den berömde gestalten och den vi följa med största intresset alltifrån ungdomen och genom alla ödenas prövningar. Fru K.-W. har givit sina figurer med stor enkelhet och fasthet, i ett konsekvent lätt stiliserat språk som gör god verkan."

— Den som vill öka sitt historiska galleri med ännu en kraftig och utpräglad karaktär, bör läsa skildringen av 'kung Märta'.

— skall helt säkert också få en talrik läsekrets, särskilt lämpar den sig väl till ungdomsläsning.

Ny bok av Olfert Ricard: Lär oss att bedja!

En bok om bön, grundad på bibelstudium. Översättning från originalets sjunde upplaga av Karl Fries.

Pris 2 kronor. C. E. Fritzes Bokförlags-Aktiebolag.

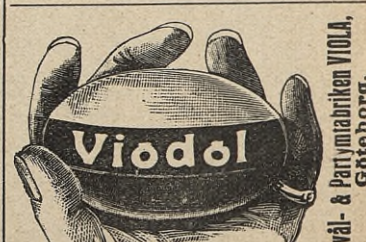
Betydande och intressant nyhet! Carl Svenson-Graner: Skogarnas folk

— skildrar lifvet och gör denna sak väl. Norrköp. Tidn.

— hör till de mera intressanta bland höstens boknyheter. — — — Många ställen äro af mäktigt verkan — — håller läsaren fången med sin sympatiskt intima berättarkonst, som ofta färgas af en fin och stillsam humor."

Pris i två delar: 4.75. A. V. Carlsons förlag.

Betänk huru lätt i en tvål eventuellt ingående skarpa och retande beståndsdelar kunna genom hudperernas förmedling införas i hudsystemet, huru lätt den i dålig tvål alltid förefinliga, på hudfettet starkt upplösande alkalifeten kan fördärfa en vacker hy och ett blomstrande utseende, och Ni skall blifva öfvertygad om betydelsen af den strängaste urskilning beträffande valet af tvål. Florodol-tvålen garanterar frihet från all risk på grund af sin absoluta renhet, neutralitet och sina utsökta ingredienser, — upphofvet till det milda, crémelika lödder, som utmärker Florodol-tvålen och hvilket speciellt är egnadt att rena porerna, stimulera hudverksamheten och göra huden sammetsmjuk, smidig och vacker, hyn klar och ren, hals och händer hvita och mjuka.

VIODOL-Tvålen, med största omsorg sammansatt af de finaste ingredienser, är en toalett-tvål af högsta kvalitet.

Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Doktor J. Arvedsons kurs Sjukgymnastik, Massage o. Pedagogisk Gymnastik, medför enligt kongl. maj:ts medgivande samma kompetens och rättigheter som en kurs vid Gymnastiska Central-Institutet. Kursen 2-årig, börjar den 15 sept. Prospekt på begäran genom Dr J. Arvedson, adr. Odengatan 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid **Sydsvenska Gymnastik-Institutet.** Ny kurs börjar 14 sept. Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Göteborgs Gymnastiska Institut, Göteborgs Arkader, Göteborg, längsta o. fullständigaste specialkurs i **Sjukgymnastik o. Massage.** Begär prospekt!

Tandteknikerkurs. Assistent W. Johnsons kurs börjar åter den 1 febr. Anmälningar snarast Malmkillnadsgat. 60, Stockholm.

Mélanogéne, Diouemare — färger hår, skägg och ögonbryn — håller färgen i månader. Pr. kr. 4.50. Försändes diskret. **Franska Parfymmagasinet,** Hofv., 21 Drottninggatan 21, Sthlm.

ROYAL WINDSOR Det berömda härstärkande vattnet. **Olivgrönt hår** dess ursprungliga färg. Borttager mjäll. Hindrar håret att falla af. Märket grund. 1879. Beg. end. fl. med orden: **Royal Windsor Perfectionne.** En alljämnt stög. försäljn. samt 30 års succés gar. Royal Windsors verkan. Pris kr. 5.— + porto. **Nederlag: Franska Parfymmagasinet,** Hofv., 21 Drottninggat. 21, Sthlm.

Majorskan Edmanns (Varberg) Rynktintur anses vara det yppersta medel att borttaga rynkor, pormaskar. Gör hyn klar, slät och skär, förnygrar utseendet betydligt.

Champoing är beredd af finaste ingredienser, borttager mjäll, ger glans. Förmästa Parfymaffärer.

Mot grått hår! Härmed meddelas ärade kunder, att det utmärkte och mycket efterfrågade härvattnet mot grått hår som i 40 år förts endast i Fanny Gelin's Parfymmagasin, Malmstorgsgatan 5, hädanefter fås under adress Firma Fanny Gelin, Norrviken. Riks. tel. Norrviken 14. Pris: 5:50 fraktfritt.

Damer! Erkändt bästa medel mot generande härväxt är Parfumerie Favorits, sändes mot 3 kr. postförskott. Parfumerie Favorit, Göteborg.

DAMER som ha dålig härväxt böra pr omg. sätta sig i förbindelse med under-tecknad, som under årtal gradvis förlorat nästan allt sitt hår, men som genom en lycklig slump lyckats finna ett likaså effektivt som billigt och enkelt sätt att få det tillbaka igen. Bref besvaras mot 30 öre i porto. Fru Ullman, Hospitalsgatan 52, Norrköping.

Förmästa medel att skydda huden och bevara hyns friskhet är **Oatine-Crème** — en kraftig, snövit naturprodukt af ren hafre. Äkta Oatine-Crème i hvit burk med grönt lock från The Oatine Co., London, säljes efter tullförhöjningen till 1.50 o. 3 kr. per burk. Oatine-Crème, -Tvävl, -Puder o. -Balsam finnas öfverallt samt hos A. W. Norrding, Biblioteksgatan 11, Birgerjarlsgat. 16 o. Drottninggatan 63 Stockholm.

Annonsera i Idun!

H. G. SÖDERBERGS IMPORT A. B.

Prima Antracit, Hushållskol, Briketter, okrossad, krossad och småkrossad Koks Hemköres till alla stadsdelar. All krossning och sortering sker vid våra nya anläggningar vid Värtan, hvarigenom en jämn och stybbfri vara erhålles. R. t. 5914, 3092, 575, 11809, 11812. A. t. 451, 3092, 1282, 25 82.

E. Hults Kvinnliga Utbildningsskola (f. d. Villa Hult, Kneippbaden)

börjar sin nästa kurs den 1 febr. med Husmoderskursen som hufvudämne och i öfrigt valfria ämnen, såsom: Sång, Musik, Språk, Målning, Konstslöjd, Kläd- och Linnesömnad samt Handarbeten. Husmoderskursen pågår i fyra månader och omfattar enklare och finare Matlagning, Bakning, Konservering och Konfektkokning. I Husmoderskursen ingår äfven fullständiga kurser i Kläd- och Linnesömnad, Handarbeten och Konstslöjd. Endast ett begränsadt antal elever emottagas, som alla bo inom skolan. (Undantag göres för elever med föräldrahem i staden). Obs! Den enda skola i Stockholm med helpension, där eleverna samtidigt ha ett godt hem. Examinerade lärarinnor på alla områden. Begär prospekt hvari referenser af föräldrar till från skolan utgående elever finnas intagna. Adr.: E. Hults Kvinnliga Utbildningsskola, Artillerigatan 6, 2 tr., Stockholm. Rikstel. 118 86. Allm. 289 40.

Strengnäs Hushållsskola.

Ny husmoderskurs börjar 15 jan. 1914. Grundlig och praktisk undervisning. Prospekt med referenser genom Fru M. Braune, Strengnäs.

Språk- o. Hushållsskolan Fleurie, som börjar sin vårtermin d. 20 januari 1914, mottages ännu ett par elever. Prospekt på begäran. Rikst. 112 B. **Rosa Lönnies, Fleurie, Linköping.**

Rodenstamska Slöjd- o. Hushållsskolan, Hudiksvall, börjar sin 35:e termin den 20 januari 1914.

Husmoderskurs: matlagning, bakning o. d. **Slöjdcurs:** pedagogisk kvinnlig slöjd, handarbeten av olika slag, vävning, växtfärgning. Prospekt på begäran.

Elsa Philips Husmodersskola, Stockholm, Karlavägen 25 (f. d. 1 A),

börjar sin 12:te termin för bildade unga flickor den 20 jan. 1914. Undervisning i finare och enklare matlagning, bakning, konservering och inläggningar af frukt, grönsaker och kött, sjukmatlagning, uppköp, födoämneslära, hushållets ekonomi m. m. **Olika kurser.** Examinerade lärarinnor. Förbereder inträde till lärarinnekurser i huslig ekonomi. Prospekt, ref. och närmare upplysningar på begäran. **ELSA PHILIP, Stockholm, Karlavägen 25, 3 tr. Tel. Ö. 1310.**

KRISTINEHAMNS PRAKTISKA SKOLA.

Sveriges äldsta (grundad 1878), största och mest välkända i sitt slag. Utmärkt väl kvalificerade lärare. Moderna, nybyggda lokaler. Undervisning lämnas i 10 olika fackavdelningar däruv:

Hushållsavdelning i förening med husmoderskurs omfattar finare och enklare matlagning, bakning, konditorivaror, slakt, dess tillvaratagande och konservering, uppläggning, dukning, servettbrytning och servering, köks-görömlä, tvätt, mangling, glansstrykning. Teoretisk undervisning i födoämnes- och hälsolära, samaritkurs, barnavård, svenska språket, räkning och hushållsbokföring. Provmiddagar och supéer tillagas af elever på egen hand. Under aug. och sept. konserv. av frukt och grönsaker. Slöjd uti Slöjdvärdningarna vari får genomgå vävnader av alla slag, linnesömnad, märkning, stoppning, knypling, broderier m. m.

Fullständig slöjdcurs för utbildande af slöjdlärarinnor. Inträdestider se prospekt som sändes mot dubbel porto. **NILS SCHENKE, Rektor.**

Benninge hemskola

adress Strengnäs. **Praktisk o. grundlig husmoderskurs på landet.** Under husmoderskursen som pågått sedan 4 Aug. medtagas elever på kortare tid. Kortast en kökskurs på 4 veckor. Undervisning lämnas i matlagning, bakning, tvätt, strykning, sömnad, väfn. m. m. Prospekt o. vidare upplysningar enligt ofvanskifna adress. Rikstelefon 57, Allmänna 50 Strengnäs.

Hushållsförsäkring

eller försäkring af kvinnliga tjänare meddelas af Riksförsäkringsanstalten (stansanstalt). Premie endast 2 kr. per år för hvarje tjänarinna, och erhålles då ersättning från fjärde dagen efter läkarbehandlingens början samt äfven vid olycksfall utom arbetet (under ledighet). Förteckningen tecknas efter antalet fast anställda tjänarinnor, som finnas i hemmet, utan namnappgift. Ansökan insändes till Riksförsäkringsanstalten, adress Stockholm eller dess ordsombud.

Konserv., torra, rensade Svenska Nypon 41 mm., finaste originalfotografier fr. Stockholm, pr. duss. kr. 2:50 plus porto. Prislista B gratis. C. Carlson, påse från IVAR ERICSON, Mariestad. **Laterna magica-bilder,** 41 mm., finaste originalfotografier fr. Stockholm, pr. duss. kr. 2:50 plus porto. Prislista B gratis. C. Carlson, Box 356, Stockholm I.

LINDT & SPRÜNGLI
— LINDT-CHOKLADERNA —
FINASTE SCHWEIZERMÄRKE

Tag vara på de öfvertryckta spårvägsbiljetterna!

Mot 10 st. med siffror öfvertryckta kvitton och öfvergångsbiljetter erhålles

Joh. Lundström & Co. A.-B. Kungl. Hofleverantör.
Anthracit Hushållskol Cokes Briketter.

ett gult spårvägs-kort å vårt hufvudkont. Skeppsbron 18.

TIDAHOLMS FANTASIMÖBLER

Rikhalliga variationer. Begär pris. **Tidaholms Bruk, Tidaholm.** Kungl. Hofleverantör. Försäljningsmagasin: Mästernamnelsg. 30, STOCKHOLM.

Bästa Klappkameror 9x12 cm.

Stölmä I å kr. 26:— med Special-Apparat o. Singulatur
Stölmä II å kr. 48:— med Extra-Rapid-Apparat o. Variostatur
Stölmä III å kr. 88:— med Dubbel-Anastigmat o. Isostatutur

Rikt illustrerad katalog, gratis och franko

Stölmä & Simonsen, Malmö FOTO-HANDELSHUS

Musikinstrument. Endast prima o. väl justerade: Gitarrer, Mandoliner, Gitarmandoliner, Gitarlutor, Violiner, Violonceller, Citteror, Konserter, Dragspel, Flöjter, Klarinetter, Mässingsinstrument, Sextetter af förstklassig böhmisk tillverkning, svensk modell, till 300 och 425 kr. sextett pr extra kontant, Trummor, Podral, Strängar och öfriga tillbehör. Orglar och Pianon från främsta fabriker. Hög rabatt vid extra kontant köp af orglar och pianon.

Ceylon-Téer. Frälsningsarméns äkta, rena, berömda téer. Finaste arom. Olika paketeringar till 5, 6 o. 8 kr. pr kg.

Kakao. Frälsningsarméns rena Kakao af erkänd förstklassig beskaffenhet. Pris pr hekto —: 45 och pr kg. 4:50, enkiloburkar 4:50.

Tekniska varor:

Dentol. Frälsningsarméns utmärkta munvattnet och tandpasta. Munvattnet är på grund af sina stora antiseptiska egenskaper äfven ett förträffligt antiseptikum. Pris pr helfl. 1:75, half. 1:—, Tandpasta pr tvål —:60.

Armé-Tvävl. Fin och behaglig, antiseptisk toalettvävl. Pris pr stång 1:—, pr bit —:25.

Viola-Ideal. Finaste toalettvävl. Pris pr kartong om 3 tvålar 1:50, pr tvål —:50.

Armé-Skokräms. Terpentinfri, förstklassig skokräms. Pris pr burk —:25, pr stor ask —:50, pr mindre ask —:20.

Putspulver. Förstklassigt rengöringsmedel för metaller, men särskildt för koppar. Pris pr burk —:25.

Putskräms. Förmästa metallpoleringskräm för alla metaller. Pris pr flaska —:25.

Dessa varor kunna erhållas vid eller genom hvarje Frälsningsarmé-kår, hos många hrr handlande eller direkt från Frälsningsarméns Handelsdepartement, Östermalmsgat. 24 & 26, Sthlm 5. Telefoner: Riks. 85 81. Allm. 63 72. Begär vår rikt illustrerade varukatalog som sändes gratis!

Prenumerera på Barngarderoben!

JAG BLEF TVÄTTAD MED **VINOLIA**

Vinolia Generalagentur: Skepparegatan 6, STOCKHOLM Ö. DJ.

Kupé. En liten elegant kupé, något begagnad, men väl underhållen, är till salu. Närmare på Riks. 9501 i Sthlm. Svar till »Kupé», Iduns exp.

Specialaffär för: **SCHWEIZER-BRODYR, SPETSAR, VÄFNADER** m. m. Rikt profsortiment till landsorten.

Broderi-Affären, 9 Kommandörsgatan 9.

SKÅNSKA HANDELSBANKEN.

Fonder 20,900,000 kronor. Stockholmskontor: Arsenalsgat. 9. Filialer: { Södermalmsgat. 8. Sturegatan 32.

Deposition } 4 1/2 %
Kapitalräkning } 4 %
Sparkassa 4 %

Fondafdelning. Kassafack.

BRUNKEBERGS-TEATERN

Alltid veckans bästa nyheter!

Gummiklacker "Excelsior"

Finnas i hvarje välsorterad skoaffär.

Idun utgifves denna vecka i A och B. Till Iduns fasta prenumeranter följer Iduns Julnummer 1913.